

gemeente Loon op Zand

Kadernota 2014 – 2017

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave	2
Voorwoord	3
1. Inleiding	4
1.1 Doel.....	4
1.2 Leeswijzer	4
2. Visie (gehanteerd bij de kadernota 2013-2017 en begroting 2013-2017).....	5
3. Doorvertaling visie naar 2014-2017	6
4. Programma's.....	9
Programma 1, Bestuur en dienstverlening	9
Programma 2, Openbare orde en veiligheid.....	12
Programma 3, Openbare ruimte	13
Programma 4, Economische zaken.....	14
Programma 5, Onderwijs en kinderopvang	15
Programma 6, Cultuur en sport.....	16
Programma 7, Toerisme en recreatie	18
Programma 8, Werk en inkomen	20
Programma 9, Maatschappelijke ondersteuning en volksgezondheid	21
Programma 10, Milieu en afval	24
Programma 11, Bouwen wonen.....	25
Programma 12, Financiering en algemene dekkingsmiddelen.....	27
Bedrijfsvoering	28
5. Ontwikkeling financiële positie.....	31
5.1 Herijking financieel perspectief	31
5.2 Structurele effecten jaarrekening 2012	31
5.3 Financiële effecten regeerakkoord.....	31
5.4 Beleidsontwikkelingen.....	32
5.5 Vermogenspositie	33
Bijlage 1, samenvatting rapport “Los laten in vertrouwen”.....	34
Bijlage 2, Interview Albert Jan Kruijer	36

Voorwoord

Voor u ligt alweer de laatste kadernota van deze raadsperiode. De kadernota is beleidsarm in die zin dat wij hierin nagenoeg geen voornemens voor nieuw te ontwikkelen beleid of investeringen hebben opgenomen.

De actualiteit dwingt ons echter wel degelijk om na te blijven denken over hoe we de veranderende tijdgeest, mede onder invloed van een grote hoeveelheid nieuwe taken en aanhoudende bezuinigingen, in Loon op Zand vorm willen geven. Daarmee kunnen we niet wachten tot na de volgende verkiezingen, we moeten daar nu al een start mee maken.

Verder maakt de kadernota duidelijk dat de stevige bezuinigingsoperatie van de afgelopen jaren ervoor gezorgd heeft dat ons huishoudboekje financieel redelijk op orde is. Zoals het er nu naar uitziet is in 2014 sprake van een sluitende begroting, zonder extra bezuinigen en lastenverzwaringen. Verder zijn we in staat om ook in het meerjarenperspectief het grootste deel van nog aanvullende extra rijksbezuinigingen op te vangen. Kanttekening hierbij is dat de jaren na 2014 op dit moment een licht tekort laten zien en veel is bovendien onzeker. Wel stelt het perspectief ons in staat onze aandacht te richten op de invulling van het begrip "terugtrekkende overheid", in plaats van nieuwe bezuinigingen zoals in de afgelopen jaren.

Een deel van de kadernota gaat dan ook over dat begrip waarbij wat ons betreft als algemeen uitgangspunt geldt: **"van zorgen voor, naar zorgen dat"**.

Er ligt nog een enorme uitdaging voor ons als college, voor onze medewerkers maar ook voor u als raadslid in het verschiet om "los te laten in vertrouwen" en evenzo voor onze inwoners, bedrijven, verenigingen en instellingen om te wennen aan nieuwe verhoudingen.

Hoewel veel in dit stadium nog onduidelijk is, hebben we vertrouwen in dat proces. De Nederlandse samenleving (dus ook die van Loon op Zand) bestaat namelijk al voor een groot deel uit "gedroomde burgers": mensen die actief willen zijn voor hun buurt, wijk of vereniging. Het is dus vooral aan de overheid zelf om dat te erkennen, daarop te durven vertrouwen en uitkomsten te accepteren die je als individuele medewerker, bestuurder of raadslid wellicht liever anders had gezien.

Wat wel duidelijk is, is dat er voor de (lokale) overheid ook in de toekomst een belangrijke rol is weggelegd. De overheid zal in ieder geval voor een vangnet blijven zorgen, maar bij veel taken zal er een nieuw evenwicht gevonden moeten worden tussen de rol van de gemeente, de verenigingen, instellingen, bedrijven en onze inwoners.

16 april 2013

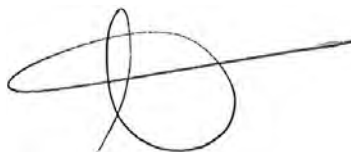
Hoogachtend,

het college van burgemeester en wethouders,
de secretaris,

de burgemeester,

P.A.M. van Bavel

W.C. Lujendijk

1. Inleiding

1.1 Doel

Het doel van deze kadernota is deels informeren van aard en deels vragen wij u om in te stemmen met de richting waarin wij de voornemens van het Rijk denken te moeten vertalen naar de begroting 2014-2017. Hierbij hebben wij zoveel als mogelijk rekening gehouden met de vorig jaar door uw raad opgestelde visie.

1.2 Leeswijzer

De kadernota van vorig jaar bestond uit een overkoepelende visie met een vertaling naar de domeinen:

- Wonen;
- Werken;
- Welzijn;
- Bestuur en organisatie.

In deze kadernota is grotendeels aansluiting gezocht bij de opzet van de begroting omdat deze immers de kadernota als basis heeft.

Na een beknopte weergave van de vorig jaar gehanteerde visie 2025 in hoofdstuk 2 geven we in hoofdstuk 3 aan op welke wijze er de komende jaren nader invulling aan de visie gegeven moet worden. Aan de orde is; hoe geven we nu invulling aan het begrip terugtrekkende overheid rekening houdend met de visie en de gevolgen van het nieuwe regeerakkoord.

Die nadere invulling wordt vervolgens in hoofdstuk 4, per programma, nader geconcretiseerd waarbij we aandacht schenken aan:

- de belangrijkste maatschappelijke doelen op basis van de begroting 2013-2016;
- de effecten van het regeerakkoord;
- aanpassing bestaand beleid;
- nieuw beleid.

Ten aanzien van de effecten van het regeerakkoord merken we op dat het om voornemens van het nieuwe kabinet gaat. Inmiddels is al gebleken dat voornemens soms niet doorgaan dan wel aangepast worden. Op onderdelen wachten we dan ook eerst de definitieve besluitvorming af alvorens het lokaal beleid wordt aangepast. Bij elk programma is hiervoor in principe dezelfde tabel gehanteerd en zijn zowel de beleidsinhoudelijke als financiële effecten aangegeven. Behoudens programma 12 zijn de financiële effecten beperkt.

In hoofdstuk 5 schetsen we de verwachte ontwikkeling van het financieel perspectief en de vermogenspositie. De basis voor het financieel perspectief wordt gevormd door de begroting 2013-2016 aangevuld met de structurele effecten vanuit de jaarrekening 2012, de financiële effecten (voor zover mogelijk) van het regeerakkoord en de financiële effecten van autonome ontwikkelingen en nieuw gewenst beleid.

2. Visie (gehanteerd bij de kadernota 2013-2017 en begroting 2013-2017)

In de gemeente Loon op Zand is het voor inwoners en ondernemers goed wonen, leven, werken en recreëren. Het is een aantrekkelijke gemeente met voorzieningen van hoge kwaliteit voor alle leeftijden, voor bewoners van buurgemeenten en toeristen is het goed recreëren, winkelen en ontspannen. Ondernemerschap van de lokale bevolking wordt gestimuleerd. Behoud van de landelijke en natuurlijke uitstraling is kaderstellend.

Wonen 2025

Loon op Zand heeft een aantrekkelijk woonklimaat met gevarieerde woonwijken, levensloopbestendige huizen, groene en veilige woonomgevingen. Duurzaamheid van bouwen en wonen staat voorop. Kleinschalige zorg- en basisvoorzieningen zijn goed bereikbaar dicht bij huis. Buurtzorg en nabuurschap stellen inwoners maximaal in staat om zo lang mogelijk zelfstandig te blijven wonen. Voor fysieke en sociale veiligheid is maximale aandacht. De inwoners laten zien dat op basis van eigen verantwoordelijkheid de leefbaarheid van wijken en buurten optimaal is. Samenwerking met woningcorporaties, maatschappelijke organisaties en ondernemers draagt bij aan een goede leefbaarheid in buurt en wijk.

Werken 2025

Loon op Zand staat als aantrekkelijke toeristische en recreatiegemeente bekend. Het rijkelijke natuurgebied waarmee deze gemeente is omzoomd evenals de vele recreatieve en toeristische voorzieningen dragen hier aan bij. Dit maakt dat veel huishoudens in onze gemeente direct en indirect hun boterham kunnen verdienen aan toerisme. Recreatiepark de Efteling zorgt jaarlijks voor miljoenen bezoekers en bevindt zich daarmee nationaal en internationaal in het topsegment. De gemeente biedt ondernemers op het gebied van recreatie en toerisme een aantrekkelijk vestigingsklimaat en vervult daarbij een voorwaardenscheppende rol. Er is positieve aandacht voor kleine ondernemersinitiatieven. Behoud van de landelijke en natuurlijke uitstraling evenals de geldende milieuregels vormen daarbij de kaders. Toegang en bereikbaarheid van de natuurgebieden zijn optimaal door ruime, geconcentreerde parkeermogelijkheden aan de randen van de natuurgebieden en goede wandel- en fietspaden binnen de natuurgebieden. De drie kernen zijn onderling goed bereikbaar via goede wegen en veilige fietspaden.

Welzijn 2025

Een rijk verenigingsleven op sociaal-cultureel en sportief gebied zorgt voor een gemeente met inwoners die op elkaar betrokken zijn. Inwoners en verenigingen gaan uit van eigen kracht en zelfredzaamheid. Ontmoetingsplaatsen versterken het gemeenschapsgevoel. Voor de gemeente is belangrijk dat haar inwoners volwaardig, zelfstandig en veilig kunnen leven op het gebied van wonen, werken, deelname aan de samenleving en mobiliteit. Uitgangspunt is dat iedereen aanspraak kan maken op een fatsoenlijk bestaan en niemand aan de kant hoeft te staan. Een sociaal vangnet zorgt daarvoor. Doelgroepenbeleid zorgt voor aanvullende stimulerende maatregelen om beleidsdoelen te realiseren. De gemeente stimuleert en faciliteert de sociale samenhang, leefbaarheid en maatschappelijke participatie van iedereen binnen de gemeente. Samen met inwoners, maatschappelijke organisaties, verenigingen en ondernemers wordt de kwaliteit van de samenleving op basis van solidariteit op peil gehouden.

Bestuur (overheid) 2025

De overheid is op de eerste plaats van de burgers. De gemeente legt de nadruk op haar proactieve regierol bij de uitvoering van haar taken. Daarbij stimuleert zij door goede communicatie- en informatievoorzieningen haar inwoners tot een actieve rol als medeburgers. Er wordt vooral ruimte geboden voor eigen initiatief vanuit de inwoners, organisaties en ondernemingen. Vrijwilligerswerk, mantelzorg en andere vormen waarin inwoners hun verantwoordelijkheid hebben genomen worden door de gemeente ondersteund en gestimuleerd.

De gemeentelijke balie voor directe dienstverlening aan haar burgers is goed bereikbaar binnen de gemeente zelf. Daarnaast is de gemeente maximaal en interactief bereikbaar via digitale kanalen (internet, social media, etc.).

Verschillende gemeentelijke taken zijn uitbesteed (geprivatiseerd) en/of worden samen met anderen uitgevoerd. Op regionaal niveau wordt samengewerkt met omliggende gemeenten, enerzijds om vergelijkbare taken efficiënt te kunnen verwezenlijken en anderzijds om samen met anderen ook een sterke en aantrekkelijke regio te zijn. Als lokale overheid heeft de gemeente de verantwoordelijkheid om over de lokale gemeentegrenzen heen te kijken. Regionale en provinciale betrokkenheid zijn noodzakelijk om de eigen positie te kunnen versterken door gedeelde problemen samen met anderen op te lossen. De uit te voeren taken vinden plaats binnen de geldende financiële kaders.

3. Doorvertaling visie naar 2014-2017

De visie zoals opgenomen in hoofdstuk 2 is gehanteerd bij de kadernota in 2012 en is daarmee een belangrijke basis geweest voor de programmabegroting 2013-2016.

Ook toen was een rode draad in de visie en de uitwerking richting begrotingsvoorstellen de “terugtrekkende overheid”, enerzijds vanwege krappe financiële middelen en anderzijds, misschien nog wel belangrijker, vanwege het besef dat de samenleving een aantal taken veel beter kan uitvoeren dan de overheid.

Wat we vorig jaar gemerkt hebben is dat de term “terugtrekkende overheid” nog veel vragen oproept, wat houdt dit nu precies in, in hoeverre trekt die overheid zich dan terug en in welk tempo en geldt dit voor het Rijk in dezelfde mate als voor gemeenten? Vragen die leven binnen onze lokale gemeenschap onder de inwoners, bedrijven, verenigingen en instellingen maar evengoed binnen het gemeentebestuur en de gemeentelijke organisatie. Eén ieder stelt zich de vraag of zou die moeten stellen: en wat betekent dit dan voor mij?

Ten aanzien van “doelgroepenbeleid” onder het kopje Welzijn 2025 merken we overigens op dat we ons vooral richten op het bevorderen van zelfredzaamheid en participatie voor één ieder en minder op specifieke groepen.

Nadere invulling terugtrekkende overheid

Zoals hiervoor aangegeven dient één ieder zich de vraag te stellen: en wat betekent dit voor mij? Met één ieder worden zowel groepen als individuen bedoeld: de gemeentelijke organisatie maar ook de individuele medewerker, het college maar ook de afzonderlijke collegeleden, de raad maar ook de afzonderlijke raadsleden, het verenigingsleven maar ook de afzonderlijke inwoners, bedrijven maar ook afzonderlijke ondernemers, etc.

College en organisatie hebben deze vraag de afgelopen periode voor zichzelf trachten te beantwoorden. De hoofdconclusie is dat er geen geëffend pad bewandeld kan worden met piketpaaltjes naar de situatie van de terugtrekkende overheid. Eén van de kenmerken is namelijk loslaten waarbij er per definitie veel minder sprake van sturing door de overheid is. In dit hoofdstuk schetsen wij, op hoofdlijnen, , welke vragen deels al beantwoord kunnen worden, welke nog niet en geven wij aan hoe het pad er wat ons betreft ongeveer uit zou moeten zien.

Trends, ontwikkelingen en verwachtingen

Eén van de zaken die we gedaan hebben is trends, ontwikkelingen en verwachtingen nog eens in beeld gebracht en dan zien we het volgende:

- we buigen de relatief ruime verzorgingsstaat om naar een betaalbare verzorgingsstaat;
- er vindt een forse decentralisatie van taken plaats die naast een efficiencykorting gepaard gaat met een forse korting op over te hevelen budgetten;
- er is een verschuiving nodig op de participatietrap, om een echte omslag te maken dienen we wellicht te denken in overheidsparticipatie bij burgerinitiatieven i.p.v. burgerparticipatie bij overheidsinitiatieven;
- er kan meer worden overgelaten aan samenleving, inwoners, wijken, bedrijven, maatschappelijke organisaties, dit wordt zeker niet alleen ingegeven door krappere budgetten maar eveneens door het besef dat een aantal taken op dat niveau beter besloten en uitgevoerd kunnen worden met een grotere acceptatie;
- samenwerking is onontkoombaar om de aan gemeente toevertrouwde taken duurzaam te kunnen (laten) uitvoeren, wat nog niet vaststaat is de wijze waarop ofwel nog niet bekend is welke manier of strategie nu het beste is.

In dat licht bezien kan ook de volgende term gekozen worden voor een nadere invulling van de terugtrekkende overheid: “**van zorgen voor, naar zorgen dat**”.

Dit geeft ook weer dat er in de toekomst een belangrijke rol voor de (lokale) overheid is weggelegd. Er zal altijd een (lokale) overheid nodig zijn om in een aantal gevallen besluiten te nemen die uiteindelijk het algemeen belang het meest dienen. Ook zal er, naar alle waarschijnlijkheid, een door de overheid geregeld vangnet blijven bestaan.

Nader bepaald moet worden op welke terreinen dat is en in welk tempo en op welke wijze op andere terreinen een stap terug kan worden gedaan. Dat zal de komende jaren dus duidelijk moeten worden, een blauwdruk met route-instructie is niet beschikbaar. Het is in deze fase wel nodig om tot gedeelde uitgangspunten te komen die gehanteerd worden bij het terugtrekken of die gehanteerd kunnen worden bij nieuwe ontwikkelingen, eveneens is het van belang te bepalen welke randvoorwaarden hierbij nodig zijn.

Om daar een beeld van te geven hebben we hierna een aantal vragen gesteld die telkens in telegramstijl worden beantwoord. Hiermee willen we aangegeven dat niet alles al duidelijk is maar dat er wel ideeën zijn over uitgangspunten en randvoorwaarden.

Wat betekent het globaal voor het gemeentebestuur en de organisatie?

- van “wij weten het beter” naar “samen” met burger naar oplossingen zoeken/overlaten aan;
- vooral faciliteren, helpen en stimuleren maar vooral niet regisseren;
- toepassing “terugtrekkende overheid” zal voor diverse geledingen lastig zijn;
- er moet gekozen worden voor terreinen waarop jezelf initiatief houdt en welke terreinen als eerste in aanmerking komen om op terug te treden;
- raadsleden, collegeleden en medewerkers moeten veel meer een dienende rol innemen en bereid zijn andere uitkomsten dan zelf verwacht te accepteren;
- niet meer afdwingen maar vanuit belangen waartussen onderhandeld moet worden tot (nieuwe) oplossingen komen.

Wat betekent het voor onze inwoners, verenigingen, bedrijven, maatschappelijke organisaties etc.?

- meer ruimte om allerlei zaken zelf te mogen regelen;
- verantwoordelijkheid om bij initiatieven zelf rekening te houden met belangen van anderen;
- eerst nagaan hoe men zelf zaken kan oplossen voordat de overheid wordt aangesproken.

Welke instrumenten (ook kansen) zijn er al en welke randvoorwaarden zijn aanvullend nodig?

- samen werken in en aan de wijk;
- kleinschalig niveau leent zich goed voor de omslag;
- de Nederlandse samenleving (dus ook die van LoZ) bestaat al voor een groot deel uit “gedroomde burgers”: mensen die actief willen zijn voor hun buurt, wijk of vereniging;
- interne integraliteit versterken (samen met wijkcoördinatoren, college én raad);
- meer gebruik maken van expertise wijk/burger;
- gebruik van bestaande infrastructuur optimaliseren (voorbeeld: Servicepunt WWZ);
- er zal geïnvesteerd moeten worden in de gewenste cultuuromslag;
- social media breder en beter inzetten;
- creativiteit en lef durven tonen, fouten maken mag;
- minder via “dikke” beleidsnota’s communiceren en meer via presentaties en persoonlijk contact;
- meer vanuit belangen denken en minder vanuit doelen en resultaten.

Samenwerking

Voor toekomstige samenwerking zijn de volgende uitgangspunten/stappen leidend:

- samenwerking wordt gezocht om de dienstverlening, alsmede een goed woon- en leefklimaat voor onze inwoners en ondernemers te waarborgen;
- afhankelijk van de aard en omvang van een opgave of het thema (complexiteit, niveau, uniciteit, bestuurlijke impact) wordt met één of meer partners samenwerking gezocht;
- de samenwerkingspartner wordt bij voorkeur gezocht binnen de regio Hart van Brabant (De Langstraat-gemeenten maken deel uit van de regio Hart van Brabant);
- de samenwerkingsactiviteiten binnen De Langstraat moeten, indien van toepassing, complementair en ondersteunend zijn aan die van Hart van Brabant;
- het solidariteitsprincipe met betrekking tot “verplichte” samenwerking is een reëel principe om rekening mee te houden (voorbeeld is de omgevingsdienst waarbij een gemeente relatief veel en risicovolle bedrijven kent die een regionale functie vervullen);
- terughoudendheid met shoppen (“span of control”, “span of attention”) is uitgangspunt;
- de overheid zal steeds meer mee acteren in horizontale netwerken. De schaal is dan ook geen leidend uitgangspunt en wordt pas een punt van discussie wanneer het aantal samenwerkingsverbanden niet meer “te managen” valt.

Inspiratie

Voor en tijdens het formuleren van bovenstaande randvoorwaarden en uitgangspunten hebben we ons op verschillende manieren laten inspireren. Voorbeelden daarvan hebben we opgenomen in bijlage 1 en 2 die wij dan ook van harte aanbevelen.

Voorbeelden

Daarnaast hebben we binnen een aantal programma's voorbeelden opgenomen waarmee al meer concreet wordt hoe we op dit moment al invulling geven aan het begrip "terugtrekkende overheid". Deze voorbeelden zijn te herkennen aan de grijze kaders.

Toekomstige beleidsterreinen om een andere rol aan te nemen

We hebben een ambtelijk team, van vooral uitvoerende medewerkers met veel contacten in de gemeente, samengesteld om ons te adviseren op welke beleidsterreinen we als gemeente op korte termijn een andere rol kunnen aannemen.

We lopen nog niet op dit advies vooruit maar een verdeling zou er als volgt uit kunnen zien waarbij volgorde en nadere invulling dus onderwerp van discussie is. Voor de goede orde; dit is dus geen uitputtende opsomming maar het geeft een richting aan om meer concreet "handen en voeten" te geven aan de terugtrekkende overheid.

Onderwerpen die meer overgelaten worden aan anderen

- Inrichten leefomgeving (groen, straat, spelen, school, etc.)
- Financiering verenigingen en instellingen
- Huishoudelijke hulp (vanwege korting WMO-budget)

Het is duidelijk dat er altijd een rol voor de overheid zal zijn, de overheid dient in ieder geval te zorgen voor een vangnet voor die inwoners waarvan duidelijk is dat ze het niet op eigen kracht en met behulp van hun omgeving redden. Daarnaast zijn er specifieke taken waarvan wij van mening zijn dat deze in ieder geval de komende jaren niet in aanmerking komen om op terug te treden.

Onderwerpen die voorsnog op de tot nu toe gebruikelijke wijze worden opgepakt

- Openbare orde en veiligheid
- Bestemmingsplannen
- Afval en riool
- Inrichting hoofdwegenstructuur

4. Programma's

Programma 1, Bestuur en dienstverlening

Bestuur en dienstverlening gaat over de organisatie van het lokale bestuur, de samenwerking met onze burgers (burgerparticipatie), bedrijven en maatschappelijke partners én over onze primaire dienstverlening aan onze klanten. De gemeentewet regelt de organisatie van het lokale bestuur. De gemeenteraad vertegenwoordigt onze inwoners en heeft een kaderstellende en controlerende rol. Het college van burgemeester en wethouders bestuurt en voert uit. De griffie ondersteunt de gemeenteraad bij het werk.

Belangrijkste maatschappelijke doelen (begroting 2013-2016)

- Betere dienstverlening
- Meer samenwerking
- Minder regels (deregulering)

De genoemde doelen blijven actueel. Bij het bereiken ervan zal, nog meer dan voorheen, rekening worden gehouden met de uitgangspunten voor een terugtrekkende overheid. We dienen nader te bepalen op welke gebieden we vooralsnog vasthouden aan onze huidige rol en op welke gebieden we meer gaan overlaten aan anderen.

Effecten regeerakkoord

Onderwerp uit Regeerakkoord en toelichting	Actie en/of richting voor Loon op Zand	Bedrag Regeerakkoord	Effect in €LoZ (S/I) ¹
Decentralisatie van taken Het kabinet wil vele taken overhevelen naar gemeenten om zodoende meer maatwerk te kunnen leveren en kosten te besparen. Meer maatwerk en betrokkenheid burgers -> burgerparticipatie	De belangrijkste taken op de korte termijn hebben betrekking op de AWBZ, de Jeugdzorg en de Participatiewet. Bij programma 8 en 9 wordt daarop nader ingegaan.	Niet voor dit programma	idem
Vermindering regeldruk en toezichtskosten Het kabinet koerst aan op een structurele verlaging van de regeldruk voor bedrijven, professionals en burgers. Daartoe wordt een verband gelegd tussen het invoeren van nieuwe regels en het laten vervallen van bestaande regels.	Het regeerakkoord is op dit onderdeel nog weinig concreet. Waar van toepassing passen we onze lokale verordeningen aan op gewijzigde landelijke regelgeving. Het ambtelijke team heeft tevens opdracht gekregen om te adviseren welke lokale regelgeving aangepast kan worden.	In 2017 tov 2012 een structurele verlaging van €2,5 miljard van kosten van regeldruk	n.v.t.
Verbeteren dienstverlening De dienstverlening door overheden moet beter. Bedrijven en burgers kunnen uiterlijk in 2017 zaken die ze met de overheid doen – zoals het aanvragen van een vergunning – digitaal afhandelen. Er komt een eenmalige gegevensuitvraag voor ondernemers die gebruik maken van het Ondernemingsdossier om bedrijfsgegevens uit te wisselen met de overheid. We gaan digitaal procederen in het bestuursrecht mogelijk maken	Het bestaande IBP voorziet op dit moment in acties om dit randvoorwaardelijk mogelijk te maken, zoals het aansluiten op landelijke voorzieningen. Het Rijk is echter in de lead met het oprichten van de landelijke voorzieningen, wij kunnen daar vervolgens tijdig op aanhaken.	n.v.t.	De nu bekende investeringen kunnen worden gedaan binnen bestaande budgetten.
Waterschappen Verkiezingen Waterschappen voortaan gelijktijdig met PS: verkiezingen Water-	Geen grote impact, verkiezingen zullen wel meer werk met zich meebrengen. In feite vinden er dus voortaan	Niet bekend of hiervoor	Waar-schijnlijk verhoging

¹ Structureel / Incidenteel

schappen nu nog geregeld in Waterschapswet, wordt Kieswet en dus voortaan georganiseerd door gemeenten	twee verkiezingen, met tellen etc., tegelijk plaats. Daarin zit meer werk voor de gemeente, besparing zit in het plaatsen van stemhokjes etc.	compensatie volgt	van bestaande dotatie aan voorziening nodig met € 5.000 per jaar.
Schaalvergroting Hoewel de norm van 100.000+ gemeenten, dat als minimum zou gelden om de te decentraliseren taken goed uit te kunnen voeren, is losgelaten, zal Loon op Zand moeten samenwerken om die decentralisaties vorm te kunnen geven. Specifiek voor de drie transities heeft de minister van Binnenlandse Zaken de gemeenten gevraagd om voor 1 juni aan te geven binnen welk samenwerkingsverband zij dit willen organiseren.	Voor Loon op Zand geldt dat college en raad in gesprek zijn over de vormgeving van samenwerking. Uitgangspunten daarbij zijn zelfstandigheid en dienstverlening. Ten aanzien van samenwerking op het gebied van de drie transities liggen zowel Hart van Brabant als De Langstraat op dit moment voor de hand. Over de te maken keuzes vindt nog overleg plaats.	Zie ook programma 12	n.n.b.

Aanpassing bestaand beleid

Millenniumgemeente

Bij het opstellen van de begroting 2013 was nog geen rekening gehouden met de besluitvorming hoe in Loon op Zand invulling te geven aan de millenniumgemeente. Inmiddels is vorig jaar besloten o.a. jaarlijks € 5.000 in de begroting op te nemen, vooral voor de ondersteuning van de millenniumwerkgroep. Deze werkt dus financieel door in het perspectief.

Nieuw beleid

Budget voor samenlevingsinitiatieven

Het voorstel voor een dergelijk budget is ook bij de begrotingsbehandeling aan de orde geweest. De raad heeft hiervan toen aangegeven dit nog niet in te willen voeren.

Verderop in de kadernota vindt u een voorlopige rapportage over de stand van zaken met betrekking tot de bezuiniging op waardering- en sportsubsidies. Voorlopige conclusie is dat deze voor een groot deel gehaald worden. Toekomstige subsidieverlening zal plaats vinden volgens een nieuw afwegingskader en nauwer verbonden zijn aan doelen. Het karakter van waarderingssubsidies is hiermee verdwenen.

Wij blijven van mening dat een budget voor samenlevingsinitiatieven een onmisbaar instrument is om het begrip "terugtrekkende overheid" nader vorm te geven. Dit past bij de andere rol, namelijk meer faciliteren en stimuleren, ofwel activiteiten in de opstartfase ondersteunen waarna de activiteit of organisatie op eigen benen moet kunnen staan. Om dit te realiseren zijn echter wel financiële middelen nodig.

We houden in het perspectief rekening met een bedrag dat oploopt naar € 100.000 structureel, wat we dus jaarlijks op incidentele basis inzetten. Om te voorkomen dat een groot deel van het budget aan administratieve lasten opgaat, is het voornemen hiervoor zo min mogelijk regels te hanteren. Het betekent dus eveneens ruime kaders van zowel raad als college om budgetten snel en effectief, bij voorkeur in de wijken, in te kunnen zetten met verantwoording achteraf.

Samenwerking

Om de balans te bewaken tussen "span of control" en "span of attention", kiest Loon op Zand er voor om voor de huidige opgaven en thema's binnen de bestaande samenwerkingsverbanden te continueren.

Nieuwe opgaven worden beoordeeld op complexiteit, niveau, uniciteit, omvang, reikwijdte en bestuurlijke impact alvorens de geschikte samenwerkingspartner er bij te zoeken. De voorkeur gaat uit naar een samenwerkingspartner binnen de regio Hart van Brabant (dus inclusief Langstraat).

Loon op Zand ziet de samenwerking in de regio Hart van Brabant versterkend aan de eigen ambities en doelstellingen en (uiteraard) die van de regio, waarbij Tilburg de centrumfunctie vervult.

Hart van Brabant en Midpoint Brabant

Als onderdeel van de samenwerking in de regio kiezen we ervoor meer te investeren in zowel Hart van Brabant als Midpoint Brabant. Immers, de resultaten die in Hart van Brabant/Midpoint verband gehaald worden, komen ook ten goede aan Loon op Zand. Voor het jaar 2013 is door de raad besloten om voor beide samenwerkingsverbanden € 1 per inwoner extra beschikbaar te stellen, totaal afgerond € 46.000. Ook voor de jaren 2014 en 2015 wordt in de begroting van Hart van Brabant uitgegaan van een extra stijging van € 1 per inwoner voor beide samenwerkingsverbanden. Voor de nadere besluitvorming in de regio is het van belang dat de raad zich bij deze kadernota uitspreekt over de verhoging voor die jaren. Het college stelt voor in te stemmen met de meerjarenbegroting van Hart van Brabant. Dit houdt in dat er vanaf 2014 structureel € 46.000 bijgeraamd moet worden en vanaf 2015 € 92.000. De begroting van Hart van Brabant wordt afzonderlijk in de raad behandeld. Wij geven daarbij een nadere argumentatie voor ons voorstel.

De Langstraat

Gelet op ontwikkelingen sluit het college niet uit dat het voorstellen zal doen om bepaalde activiteiten uit te voeren met daaraan gekoppeld een voorstel om budget beschikbaar te stellen.

De balans van de 3 K's moet daarbij in evenwicht zijn. Daar waar thema's van de Langstraat en Hart van Brabant overeenkomsten vertonen, is Hart van Brabant leidend (en de Langstraat ondersteunend en complementair daaraan). Activiteiten binnen Hart van Brabant kunnen in Langstraatverband opgepakt worden (onderling verdelen van taken).

Wijk- en buurtindeling

In samenspraak met Samenwerkendewijk (Wijkteams) is er een wijk en buurtindeling gemaakt. Hierdoor kunnen er efficiënter zoekvragen bij de gemeente worden gedaan voor het verkrijgen van bijvoorbeeld demografische gegevens. Deze indeling is de basis voor een lagenplan waarin samenwerkende instanties hun activiteiten en jaarplanning kunnen verwerken. Hierdoor ontstaat er zicht op elkaars activiteiten waardoor men afstemming kan zoeken in uitvoering.

Hoewel dit op het oog een minder concreet voorbeeld is, worden met dit soort initiatieven wel de randvoorwaarden geschapen voor de terugtrekkende overheid, in dit geval via een faciliterende rol.

Programma 2, Openbare orde en veiligheid

Dit programma beoogt een ordelijkere en veiligere (plaatselijke) samenleving te creëren. Dit dient te leiden tot een woon- en leefomgeving waarin de inwoners zich veilig voelen. Door vergroting van de veiligheid zijn onze inwoners bereid zelf verantwoordelijkheid en initiatieven te nemen.

Belangrijkste maatschappelijke doelen (begroting 2013-2016)

- Veiliger en ordelijker woon- en leefomgeving
- Goed opgeleid en geoefend brandweerkorps
- Toezicht en handhaving op een adequaat niveau brengen en houden

Effecten regeerakkoord

Onderwerp uit Regeerakkoord en toelichting	Actie en/of richting voor Loon op Zand	Bedrag Regeerakkoord	Effect in €LoZ (S/I)
<p>Toezicht We gaan de vormgeving van toezicht waar nodig herbezien – ook in samenwerking met de medeoverheden – om met behoud van effectiviteit de toezichtlasten te verminderen</p> <p>Bevoegdheden en uitrusting van lokale toezichthouders en handhavers (BOA's) worden beter geregeld</p> <p>Publieke- en private toezichthouders gaan camerabeelden van delicten en incidenten direct doorsturen naar de meldkamer van de politie</p>	Geen aanvullende activiteiten nodig of voorgenomen voor 2014	n.v.t.	n.v.t.
<p>Drank en horeca Overmatig alcoholgebruik door met name jongeren is zeer zorgelijk en leidt tot grote schade. De minimumleeftijd voor de verstrekking van alcohol gaat naar 18 jaar. Dit gaat gepaard met intensieve voorlichting en adequate handhaving</p>	Voor de implementatie van de nieuwe Drank- en horecawet gaan we uit van regionale samenwerking met ruimte voor lokaal maatwerk. Uiterlijk 31 december 2013 is een drank- en horecabeleid gereed waarin prioriteiten ten aanzien van toezicht zijn bepaald.	n.v.t.	Nog onbekend

Buurtpreventie

In 2008 is het eerste buurtpreventieteam Draaiboom gestart. In de daaropvolgende jaren zijn er nog 7 teams van start gegaan. Momenteel zijn er 7 buurtpreventieteams in oprichting. 4 teams in de wijk Kaatsheuvel-West/de Moer en 3 in Kaatsheuvel-Oost. In eerste aanleg starten de teams met als speerpunt veiligheid. De realiteit is dat men op korte termijn ook meerdere leefbaarheidsaspecten die spelen in de buurt bespreken en aanpakken. Veel teams maken gebruik van vergaderlocaties in de buurt o.a. in scholen. Teams leggen verbindingen met instanties in hun buurt. Voorbeeld hiervan is de veiligheid rondom de scholen, het parkeerbeleid rondom de Efteling, het aanleggen van een netwerk van AED-apparaten in samenspraak met de stichting Haertsafe.

Door in gesprek te gaan met bewoners worden signalen in een vroegtijdig stadium, samen met de wijkteams, opgepakt. Door deze proactieve manier van werken wordt vertrouwen opgebouwd over en weer en komen we tot constructieve gezamenlijke oplossingen. Dit voorkomt veel ongenoegens in vervolgotrajecten. Buurtpreventieteams en wijkteams analyseren buurten dmv buurtschouwen. Na prioritering van signalen worden deze in samenspraak aangepakt en opgelost.

Programma 3, Openbare ruimte

In het programma Openbare ruimte werken we aan een bereikbare, schone, groene en milieuvriendelijke gemeente die duurzaam en leefbaar is.

Belangrijkste maatschappelijke doelen (begroting 2013-2016)

- Bereikbaarheid gemeente waarborgen (overall niveau)
- Lagere beheerkosten Openbare Ruimte
- Burgerparticipatie bij onderhoud

Effecten regeerakkoord

Niet van toepassing.

Adoptiegroenprojecten

Binnen de gemeente is vanuit Samenwerkenaandewijk in samenspraak met bewoners gekomen tot diverse acties op het gebied van groenadoptie. Bij diverse herinrichtingen van pleintjes hebben bewoners aangegeven zelf mee te willen praten en werken aan de realisatie van deze pleintjes. Bewoners en o.a gemeente maken samen een plan van aanpak, treffen voorbereidingen en voeren werkzaamheden uit. Met bewoners wordt, wederom in samenspraak, vastgelegd hoe onderhoud en beheer wordt gedaan van het aangelegde groen. Gemeente bespaart hierdoor onderhoudskosten en bewoners hebben een groenvoorziening welke voldoet aan hun wensen, waar men meer verantwoordelijkheid voor heeft en waarvan het kwaliteitsniveau hoger is dan het basisniveau. Bewoners onderhouden het groen geheel of gedeeltelijk. Het streven is om een gedeelte van de aannemerskosten terug te laten vloeien naar de bewoners. Bewoners kunnen deze gelden investeren in sociale activiteiten voor hun straat of plein. Voorbeelden hiervan zijn de Virgo, Pleiades, Delphinus, Ecliptica, Lyra, Scorpius en de Van Hornestraat. In 2013 wordt hiermee dus uitvoering gegeven aan de maatschappelijke doelen uit de program-mabegroting 2013-2016, welke we in 2014 verder in de gemeente uit zullen rollen.

Programma 4, Economische zaken

Loon op Zand wil een actief gemeentelijk economisch beleid voeren om een bijdrage te leveren aan het stimuleren van de lokale economie. De lokale economie is één van onze belangrijkste pijlers. Gezonde bedrijven, woonwijken en instellingen leveren werkgelegenheid, maken onze gemeente aantrekkelijker en vormen de motor achter sociaal-economische en culturele ontwikkelingen. We streven ernaar om, voor zover het binnen onze mogelijkheden ligt, een gunstig vestigingsklimaat voor ondernemers te creëren en daarmee de werkgelegenheid binnen onze gemeente te behouden en te versterken.

Belangrijkste maatschappelijke doelen (begroting 2013-2016)

- Kwalitatief aantrekkelijke winkelgebieden
- Kwalitatief aantrekkelijke bedrijventerreinen
- Betere dienstverlening en samenwerking
- Bevorderen werkgelegenheid

Effecten regeerakkoord

Onderwerp uit Regeerakkoord en toelichting	Actie en/of richting voor Loon op Zand	Bedrag Regeerakkoord	Effect in €LoZ (S/I)
Zondagsopenstelling De wettelijke winkelsluiting op zondag wordt opgeheven. Het is aan gemeenten om desgewenst nadere regels te treffen	Hieraan wordt/is invulling gegeven via de nieuwe verordening. Het "oude" criterium van toeristische gemeente komt te vervallen.	n.v.t.	n.v.t.
Innovatie Het regeerakkoord steekt in op met name innovatieve ontwikkelingen in het bedrijfsleven. Er wordt meer aansluiting gezocht tussen (techniek)onderwijs en het bedrijfsleven.	Binnen Hart van Brabant/ Midpoint Brabant wordt hieraan aandacht geschonken door de triple helix (onderwijs, ondernemers en overheid). Daarnaast wordt in de Langstraat, via het sociaal economisch team (SET) aandacht geschonken aan de lokale arbeidsmarkt. Er wordt vanuit de Langstraat niet specifiek ingezet op innovatie in het bedrijfsleven. Dit is aan het bedrijfsleven zelf.	n.v.t.	n.v.t.

Aanpassing bestaand beleid

Stimuleren economie

Binnen het programma economische zaken gaat nagenoeg geen geld om. De middelen die worden aangewend voor economische ontwikkelingen zoals het Winkelhart Kaatsheuvel, bestemmingsplannen bedrijventerreinen, revitalisering worden vanuit andere programma's gefinancierd. Voorgesteld wordt om binnen het programma economische zaken een bedrag ter beschikking te hebben om economische stimuleringsmaatregelen te kunnen faciliteren of ondersteunen. Voorbeelden zijn de jaarlijkse opruim-/schoonmaakactie in het winkelhart, ontwikkelen reclame- en uitstallingsbeleid, organiseren ondernemerstafels (bedrijventerreinen), organiseren brainstormsessies en thema avonden winkeliers kernwinkelgebied, ondersteunen initiatieven zoals kerstmarkt, paasmarkt, braderieën, etc. in kernwinkelgebied, ondersteunen opstart van nieuwe evenementen in het centrum van kaatsheuvel en Loon op Zand. Voorgesteld wordt om € 25.000 ter beschikking te stellen voor economische stimuleringsmaatregelen.

Ondernemersfonds

Om echt werk te kunnen maken van het versterken van een bedrijventerrein of winkel-, stads- of dorpscentrum moeten de ondernemers kunnen beschikken over een ondernemersfonds. Het fonds wordt gevuld door een verplichte bijdrage van ondernemers, maar ook derden kunnen hierin bijdragen (gemeenten, pandeigenaren etc.). Uit het ondernemersfonds worden collectieve activiteiten bekostigd. Hierbij kan het gaan om activiteiten om de kwaliteit van en het organiserend vermogen binnen een bepaald gebied te verbeteren: veiliger, schoner, professioneler of bijvoorbeeld voor consumenten attractiever. De rol van de gemeente bij het ondernemersfonds beperkt zich in feite tot een soort van incassobureau. Uiteraard is de gemeente een samenwerkingspartner als het gaat om het vormgeven en uitvoeren van centrummanagement en parkmanagement.

Programma 5, Onderwijs en kinderopvang

Dit programma omvat activiteiten gericht op ontwikkelingsaspecten en opvang van jeugd van 0-23 jaar binnen de gemeente Loon op Zand. De gemeente ondersteunt en schept de voorwaarden voor een breed scala aan kinderopvang en onderwijs.

Belangrijkste maatschappelijke doelen (begroting 2013-2016)

- Onderwijshuisvesting is beter gewaarborgd
- Meer participatie van jeugd aan onderwijs
- Kwalitatief betere en beter bereikbare kindercentra

Ten opzichte van het verleden is, ten aanzien van het aanbod, sprake van een verschuiving. Kinderopvang is primair een verantwoordelijkheid van de ouders en de markt voor het aanbod. Landelijk faciliteert de belastingdienst ouders via kinderopvangtoeslag. De rol van de gemeente blijft beperkt tot subsidieverlening aan peuterspeelzalen ten behoeve van een lage drempel en het wettelijk voorgeschreven toezicht. De gemeente zal actief meewerken bij het scheppen van randvoorwaarden wanneer initiatieven binnen de samenleving ontstaan voor alternatieve vormen van kinderopvang of peuterspeelzaalwerk.

Effecten regeerakkoord

Niet van toepassing

Aanpassing bestaand beleid

Vlekkenplan onderwijshuisvesting

In het kader van het Integraal Huisvestingsplan (IHP 2014-2018) wordt door de gemeente, in samenwerking met de schoolbesturen van het primair onderwijs Leerrijk! en de Stichting Bravoo, een vlekkenplan ontwikkeld. Ook partners rond de opvang en zorg van kinderen zullen hierbij worden betrokken. Dit is een traject dat op de langere termijn een houdbaar plan moet opleveren voor de huisvesting van onderwijs in de toekomst. De verwachting is dat het IHP 2014-2018 eind 2014 of begin 2015 kan worden voorgelegd aan de raad.

Door het teruglopend leerlingenaantal zullen voor die tijd al keuzes gemaakt moeten worden over concrete situaties. Op dit moment worden meerdere scenario's voor het gebruik van schoolgebouwen uitgewerkt.

Afhankelijk van de keuze die te zijner tijd bestuurlijk gemaakt wordt kan dit financiële consequenties hebben. Na de zomer van 2013 wordt een en ander aan de raad gepresenteerd.

Programma 6, Cultuur en sport

Dit programma omvat activiteiten die de culturele identiteit van de gemeente versterken. De gemeente ondersteunt en schept de voorwaarden voor een breed scala aan kunst- en culturele disciplines en werkterreinen zoals muziek, cultuureducatie, amateurkunst, volkscultuur en beeldende kunst. De activiteiten zijn voor een belangrijk deel gericht op de (schoolgaande) jeugd, waarmee er een samenhang is met de programma's Jeugd en Onderwijs. Culturele activiteiten op het gebied cultuurhistorie kennen een samenhang met het programma Ruimte en Bouwen. Door uitvoering van het programma Cultuur wordt een sterk cultureel klimaat in stand gehouden en verder ontwikkeld waardoor er een aangename leefomgeving voor bewoners blijft. Daarnaast oefent dit programma aantrekkingskracht uit op bezoekers. De economische groei wordt daarmee positief beïnvloed, waarmee een verbinding ontstaat met het programma Economie.

Sport maakt eveneens onderdeel uit van dit programma. Sport kan bijdragen aan de gezondheid, opvoeding, (sociale) cohesie en integratie.

In zijn algemeenheid kunnen we stellen dat de maatschappelijke doelen en de daarbij behorende streefwaarden om aanscherping vragen. In 2011 maakten we een start met het invoeren van het instrument 'beleidgestuurde contractfinanciering'. Daarmee werken we op een aantal grote subsidiedossiers op een gestructureerde manier aan een vertaling van beleid naar een programma van eisen en bijbehorende prestatie-indicatoren. 2012 was het eerste jaar waarin de volledige cyclus van beleidsgestuurde contractfinanciering is doorlopen. Deze verbeteringslag kan nog niet worden verwerkt in onderstaande maatschappelijke doelen en streefwaarden.

Voor cultuurbehoud is het gemeentelijke beleid gericht op monumenten- en archeologiebeleid. De uitvoering van het monumentenbeleid richt zich op gemeentelijke monumenten en rijksmonumenten. Gewerkt wordt aan een koppeling van cultuurhistorisch beleid met het programma recreatie en toerisme.

Belangrijkste maatschappelijke doelen (begroting 2013-2016)

- Vergroten maatschappelijke participatie
- Vergroten sociale samenhang en integratie
- Meer sport en bewegen
- Robuuste accommodaties
- Laagdrempelige voorziening voor verkrijgen van informatie
- Stimuleren kennis van en belangstelling voor kunst en cultuur
- Meer toerisme door cultuur en archeologie
- Koppeling toerisme en cultuurhistorie
- Stimuleren volkscultuur

Bij het vaststellen van de begroting 2013-2016 is besloten tot het afbouwen van subsidies voor een groot deel van de verenigingen in onze gemeente. Dit wil niet zeggen dat bovenstaande doelen niet meer gelden, wel past ons een meer bescheiden houding ten aanzien van die doelen. De gemeente zal immers vooral faciliterend optreden en minder sturend waardoor de invloed op het behalen van deze doelen afneemt.

Effecten regeerakkoord

Niet van toepassing

Autonome (beleids)ontwikkelingen c.q. aanpassing bestaand beleid

Bibliotheekvoorziening

In het meerjarenperspectief 2013-2015 uit de begroting 2012 werd reeds melding gemaakt van een structurele taakstelling van € 320.000. Dit als uitgangspunt nemend, zijn er veelvuldig gesprekken gevoerd met de Bibliotheek Midden Brabant (BMB) en enkele andere bibliotheken wat de mogelijkheden zijn met deze taakstelling. In de kadernota 2013 is vermeld dat er geen bibliotheekvestiging overeind kan worden gehouden voor het resterende budget. Los van de huisvestingskosten, is dit bedrag te gering voor een gedegen collectie en benodigd personeel.

Waar de bibliotheek voorheen als het ware een alles-of-niets aanbod had geformuleerd met weinig keuzemogelijkheden, zijn met het formeren van een gezamenlijke werkgroep (ambtenaren + bibliotheek) er in korte tijd grote stappen gezet om te komen tot een zogenaamd basis- en pluspakket. Het basispakket omvat die producten die een (regio)gemeente minimaal dient af te nemen om tot het netwerk te kunnen (blijven) behoren en om niet te freeriden op kosten van andere gemeenten in het netwerk. Het hebben van minimaal 1 vestiging in de

gemeente is één van de laatste punten waar het netwerk zich nog over uit dient te spreken. Bij de bouw van het gemeenschapshuis wordt de realisatie van een bibliotheekvoorziening overigens als vertrekpunt genomen. Dit brengt uiteraard meerkosten met zich mee voor het bibliotheekwerk in tegenstelling tot het niet hebben van een fysieke vestiging.

Uit eerste berekeningen van de bibliotheek m.b.t. het basispakket inclusief vestiging in het gemeenschapshuis blijkt dat de opgelegde bezuiniging van € 250.000 niet te realiseren valt. Volgens de huidige stand van zaken kan de bibliotheek maximaal een bezuiniging realiseren van € 190.000. Dit bedrag dient nog verder gefinetuned te worden het komende kwartaal. Met deze bezuiniging kan men een fysieke vestiging in het gemeenschapshuis realiseren, maar geen nevenvestigingen. Voor een aanvullend bedrag van € 25.000 is het mogelijk om een servicepunt in de kern Loon op Zand te realiseren. Uit de vele gesprekken blijkt dat de bezuiniging van € 190.000 het maximaal haalbare is, verdere bezuinigingen willen realiseren betekent uit het netwerk stappen van de Bibliotheek Midden-Brabant (BMB) en op andere wijze een bibliotheekvoorziening realiseren.

Wij kiezen voor voortzetting van de samenwerking met BMB en voor een vestiging in Kaatsheuvel en een nevenvestiging in Loon op Zand.

	2014	2015	2016	2017
Taakstelling verwerkt in meerjarig perspectief	75.000	162.500	250.000	250.000
Realiseerbaar	25.000	110.000	190.000	190.000
Tekort op de taakstelling	50.000	52.500	60.000	60.000
Nevenvestiging Loon op Zand	25.000	25.000	25.000	25.000
Effect op financieel perspectief	75.000	77.500	85.000	85.000

Stand van zaken bezuinigingen waardering- en sportsubsidies

Bij de vaststelling van de begroting 2013 is een taakstelling op waardering- en sportsubsidies aan het college meegegeven. Daarbij is de opdracht gegeven om met de verenigingen in gesprek te gaan over de effecten van de ingeboekte bezuinigingen en over de vraag of verenigingen zonder subsidie verder kunnen. In deze kadernota geven wij in grote lijnen de conclusies weer. De raad wordt separaat nog geïnformeerd over de uitkomsten en onderbouwing hiervan.

Waarderingsubsidies

Bij de begroting is besloten om de waarderingsubsidies in drie jaar af te bouwen. Een meerderheid van hen ziet daartoe mogelijkheden, dan wel zijn wij van mening dat deze mogelijkheid aanwezig is, al dan niet met inhoudelijke ondersteuning of in samenwerking met andere partijen. In een aantal gevallen zal een vereniging of stichting in grote financiële problemen geraken. Zij zien geen mogelijkheid om de bezuinigingen op te vangen. Enkeligen zeggen nog na te denken over het scenario wat er verder moet gebeuren. Voor een aantal dreigt naar alle waarschijnlijkheid opheffing, maar daarvan zou ook sprake zijn bij het handhaven van de betreffende subsidie.

Bijna alle verenigingen moet het feitelijk lukken om binnen drie jaar niet langer geheel of gedeeltelijk afhankelijk te zijn van gemeentelijke subsidie. Een nieuw afwegingskader moet antwoord geven op de vraag of en zo ja welke vereniging of stichting een hernieuwd beroep op subsidie kan doen.

Om te zijner tijd invulling te geven aan het nieuwe afwegingskader wil het college structureel financiële ruimte scheppen van € 60.000.

Omdat bij het besluit over de bezuiniging op de waarderingsubsidies sprake is van afbouw, zijn de consequenties op het financieel meerjarig perspectief in de eerste jaren beperkt, namelijk € 20.000 in 2014, € 40.000 in 2015 en € 60.000 vanaf 2016.

Buitensport

Naast de waarderingsubsidies is bij de begroting besloten om de subsidie aan vereniging voor buitensportaccommodaties in 10 jaar af te bouwen, van € 200.000 naar € 0. Met deze verenigingen zijn we nog in gesprek en verwachten we bij de begroting de resultaten hiervan te presenteren.

Programma 7, Toerisme en recreatie

We willen onze positie als toeristisch-recreatieve gemeente versterken en een toeristische hotspot in de regio zijn. De Efteling en het Nationaal Park Loonse en Drunense Duinen nemen een belangrijke positie in. We wensen een hoogwaardig toeristisch recreatief aanbod te ontwikkelen door optimaal samen te werken in de regio en op lokaal niveau met (onder meer) de Lokaal Toeristische Adviesraad. De verkeerssituatie, de bereikbaarheid van de dorpskernen en de ruimtelijke aspecten rondom de toeristisch recreatieve voorzieningen vragen aandacht.

Belangrijkste maatschappelijke doelen (begroting 2013-2016)

- Meer toeristische hotspot in (Midden) Brabant
- Sterkere samenwerking regionaal en lokaal
- Verbeteren bereikbaarheid en leefbaarheid

Effecten regeerakkoord

Niet van toepassing.

Aanpassing bestaand beleid

Vanuit Midpoint Leisure Boulevard is het ambitiedocument Dreamport Brabant 2025 opgesteld. Hierin worden ten aanzien van leisure forse ambities geuit. De regio Hart van Brabant wenst zich te ontwikkelen als dé leisure regio van noord-west-Europa voor de 'family / short break'-vakantie. Hiervoor wordt ingezet op meerdaags verblijfstoerisme van internationale allure, georganiseerd rondom een onderscheidend recreatie- / entertainment-product. De gemeente Loon op Zand wenst hieraan uiteraard een bijdrage te gaan leveren. In de op te stellen Structuurvisie zal hiervoor de basis worden gelegd. De gemeente gaat zich richten op de volgende zes kansrijke ontwikkelingen.

Uitbreidingsruimte voor De Efteling

De Efteling krijgt in het gebied ten zuiden van de Europalaan, tussen N261 en Dreefseweg de ruimte om uit te breiden. De kaders voor uitbreiding van De Efteling worden in samenwerking met De Efteling vastgelegd in een toekomstvisie. Een en ander vindt ook een vertaalslag in de op te stellen gemeentelijke Structuurvisie.

Verblifsrecreatie

Onder het motto 'bedden-bedden-bedden' zetten we in op de ontwikkeling van verblijfsaccommodaties verspreid over de gemeente. In de strook tussen de Horst en de N261, ten noorden van de Europalaan, is de ontwikkeling van grootschalige verblifsrecreatie mogelijk. Een aanpassing of nadere uitwerking van de gebiedsvisie voor dit gebied is hiervoor wellicht noodzakelijk.

Thematisering kernwinkelgebied Kaatsheuvel

Naast (en in afstemming met) de ontwikkeling van het Bruisend Dorpshart wordt ingezet op de ontwikkeling van het kernwinkelgebied Kaatsheuvel. De ontwikkeling is gericht op het vergroten van de aantrekkelijkheid van het gebied. Ook hier ligt het initiatief primair bij de ondernemers waarmee we actief samenwerken. Gekozen wordt voor een thematisering gericht op (de beleving van) keukens, koken en proeven.

Beleving van het cultuurhistorisch erfgoed

Voor het Witte Kasteel wordt gestreefd naar een nieuwe functie om het behoud van het pand zeker te stellen. Doel is een rendabele exploitatie op basis van een combinatie van verschillende functies.

Natuur en landschap rondom de Loonse en Drunense duinen

In samenwerking met de omgevingspartners zetten we in op ontwikkelingen in de schil rondom de Loonse en Drunense duinen. Doel is de natuur- en landschapswaarden in het gebied te versterken en het gebied aantrekkelijker te maken voor de bezoekers. Uitvoering hiervan wordt gecoördineerd vanuit de uitvoeringsorganisatie van Vitaal Leisure Landschap Hart van Brabant.

Water

Experience Island / het Blauwe Meer heeft plannen ontwikkeld voor de realisatie van een omvangrijke congresvoorziening op het water. In deze plannen is rekening gehouden met de kracht van het gebied (natuur en water). In afstemming met de Langstraat gemeenten wordt daarnaast ook breder ingezet op het thema water.

De investeringen van de gemeente bij bovengenoemde activiteiten bestaan vooral uit het aansluiten bij (de begrotingen van) Hart van Brabant en Midpoint en faciliteren in de vorm van ambtelijke urenbesteding. Incidenteel kan sprake zijn van een geldelijke investering, bijvoorbeeld bij een meer uitgebreide herziening van een bestemmingsplan. In voorkomend geval zal dan via een separaat voorstel een kredietaanvraag volgen, we voorzien geen structurele investeringen voor opname in deze kadernota.

Leisuremanager

In 2012 is het besluit genomen om voor de periode van 1 jaar een leisuremanager aan te stellen. De leisuremanager heeft een tweeledige opdracht:

- *verbindingen leggen tussen de lokale ondernemers uit het leisureveld en samen met hen nieuwe activiteiten ontwikkelen;*
- *de verbindingen uitbouwen tot een zodanig sterk netwerk dat ondernemers, binnen onze gemeente, meer nog dan tot nu toe, gezamenlijk de leisuresector verder ontwikkelen, mogelijk met inschakeling van een door hen zelf gefinancierde leisuremanager.*

De gemeentelijke rol richting het zittende bedrijfsleven in de leisuresector verandert daarmee van regisseren naar faciliteren en deels zelfs loslaten. Bij nieuwe, vaak grootschaliger, initiatieven en kansen hebben we voorlopig nog een bijzonder actieve rol.

Programma 8, Werk en inkomen

Het Programma Werk & Inkomen heeft als doel onze inwoners volwaardig te laten deelnemen aan de samenleving. We vullen dit programma voor een groot deel in met onze regionale partners via de uitvoeringsorganisatie Baanbrekers.

Belangrijkste maatschappelijke doelen (begroting 2013-2016)

- Maatschappelijke participatie
- Economische zelfredzaamheid

Effecten regeerakkoord

Participatiewet

Het wetsvoorstel Werken naar Vermogen wordt vervangen door een nieuwe Participatiewet, in te voeren op 1 januari 2014. Hierin wordt de herbeoordeling van jongeren die al een Wajong-uitkering hebben, geschrapt alsmede de verlaging van de uitkering voor deze groep.

Een belangrijk element in deze Participatiewet is een quotumregeling voor het in dienst nemen van arbeidsgehandicapten door grotere werkgevers (> 25 werknemers). De quotumregeling wordt vanaf 2015 in zes jaar stapsgewijs ingevoerd. Wanneer een werkgever niet aan het quotum voldoet volgt een boete van € 5.000 per werkplaats voor een arbeidsgehandicapte.

De instroom in de sociale werkvoorziening in zijn huidige vorm stopt met ingang van 1 januari 2014. Gemeenten krijgen vanaf 2015 de taak voor het leveren van een maatwerkvoorziening inkomensondersteuning voor chronisch zieken en gehandicapten. Het wettelijk kader voor het uitvoeren van deze taak door gemeenten kan de Wmo of de Wet bijzondere bijstand zijn, maar ook een nieuw op te stellen wettelijk kader behoort tot de mogelijkheden. De Wet tegemoetkoming chronisch zieken en gehandicapten (Wtcg), de regeling voor aftrek van specifieke zorgkosten, de daarmee samenhangende Tegemoetkoming Specifieke Zorgkosten (TSZ) en de Compensatie Eigen Risico (CER) worden afgeschaft. De Wtcg wordt vóór 01-01-2014 in zijn geheel afgeschaft

Bedrag regeerakkoord

Korting van € 110 miljoen in 2014 tot € 670 miljoen in 2017 tot uiteindelijk ruim € 2 miljard structureel.

Effect in € voor gemeente Loon op Zand

Nog onvoldoende bekend, uitgangspunt is voornamelijk dat taken binnen de budgetten van het Rijk worden uitgevoerd. Voor wat betreft de daadwerkelijke uitgaven voor uitkeringen is hieraan een risico verbonden omdat het feitelijk een openeinderegeling betreft.

Actie en/of richting voor Loon op Zand

Participatiewet zo breed mogelijk oppakken. Alle taken en activiteiten, uitgevoerd door derden als door de eigen medewerkers bieden kansen voor het inzetten van mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt. Niet beperken tot de relatief eenvoudige aanbestedingen! Bij aanbestedingen relatief eenvoudige werkzaamheden via baanbrekers oppakken. Professionele werkzaamheden social return on investment. Rode draad bij alles is zoveel mogelijk activeren.

Baanbrekers heeft een belangrijke taak bij de uitvoering van de Participatiewet. Het SET heeft een belangrijke rol in de aansturing richting Baanbrekers, de door het Rijk ingeboekte kortingen zijn van zodanige aard dat er keuzes gemaakt moeten worden bij de aanwending van de middelen voor met name activering. Een voordeel hierbij is dat er verdere ontschotting plaatsvindt in de budgetten van het Rijk, m.a.w. er ontstaat meer vrijheid voor gemeenten om die budgetten het meest effectief in te zetten.

De participatiewet is één van de grote drie decentralisaties waarvoor intern een separaat project “de drie transities” is opgezet. Vanuit de project/stuurgroep wordt de raad periodiek geïnformeerd over de voortgang en eventuele keuzes hierin. De kadernota is hiervoor onvoldoende geschikt gezien de omvang en de fase waarin het traject zich op dit moment bevindt.

Programma 9, Maatschappelijke ondersteuning en volksgezondheid

Sinds de komst van de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo) zijn gemeenten verantwoordelijk voor het versterken van de sociale samenhang, leefbaarheid en maatschappelijke deelname van iedereen in de samenleving. De Wmo daagt ons uit om naar nieuwe wegen te zoeken om de participatie aan de samenleving maar ook zelfstandigheid in algemene zin te bevorderen.

Het onderdeel volksgezondheid richt zich op het bevorderen van de gezondheid van onze inwoners. Het gaat daarbij vooral om preventieve maatregelen (voorlichting, een gezond leefmilieu en vaccinatie).

Belangrijkste maatschappelijke doelen (begroting 2013-2016)

- Zelfredzaamheid bevorderen
- Maatschappelijke participatie
- Een leefbare woonomgeving
- Betere volksgezondheid

Effecten regeerakkoord

Jeugdzorg

De decentralisatie Jeugdzorg naar gemeenten gaat volgens plan, per 1 januari 2015, door. De decentralisatie omvat alle onderdelen: de jeugdzorg die nu een verantwoordelijkheid is van de provincie, de gesloten jeugdzorg onder regie van Volksgezondheid Welzijn en Sport, de jeugd-GGZ die onder de ZVW valt, de zorg voor lichtverstandelijk gehandicapte jongeren op basis van de AWBZ en de jeugdbescherming en jeugdreclassering van Veiligheid en Justitie. De voorgenomen eigen bijdrage in de jeugdzorg wordt niet ingevoerd.

AWBZ

Gemeenten krijgen € 1,6 miljard minder voor de taken die vanuit de Algemene Wet bijzondere Ziektekosten (Awbz) naar gemeenten worden overgeheveld. "Eén gezin, één plan, één regisseur" is het uitgangspunt bij de decentralisaties in het sociaal domein: bij de wet werken naar vermogen, de algemene wet bijzondere ziektekosten, de wet maatschappelijke ondersteuning en de jeugdhulpverlening. Punt van aandacht (en onduidelijkheid) is dat het Kabinet in het regeerakkoord kiest voor taakdifferentiatie tussen gemeenten: decentralisaties zullen in principe gericht worden op 100.000+ gemeenten. Onduidelijk is of dit alleen voor toekomstige decentralisaties geldt, of ook voor de huidige decentralisaties.

Er resteert een kern-Awbz voor de intramurale zorg voor gehandicapten en ouderen vanaf 2015. Dit geldt voor de zorgzwaartepakketten 5 en hoger. Andere aspecten van deze kern-Awbz luiden als volgt:

- een landelijke centrale voorziening met contracteerruimte;
- de regionale structuur voor inkoop met budgetplafond blijft vooralsnog bestaan;
- indicatiestelling maakt deel uit van voorziening en wordt beperkt tot wie het echt nodig heeft;
- een landelijk uitvoeringsorgaan krijgt opdracht de regionale variatie en spreiding in tariefstelling terug te dringen.

Huishoudelijke hulp

Huishoudelijke hulp is op dit voor een groot deel al onderdeel van de WMO, op de inkomsten (onderdeel algemene uitkering) die gemeenten hiervoor ontvangen wordt door het Rijk een forse korting toegepast, zie ook programma 12.

Zorgverzekeringswet (Zvw)

- De intramurale langdurige geestelijke gezondheidszorg (ggz) en de extramurale verplegingszorg wordt in 2015 overgeheveld naar de Zvw.
- De verpleegkundige wijkzorg gaat per 2015 over naar de Zvw. Het kabinet gaat investeren in extra verpleegkundigen met een bedrag dat oploopt tot 250 mln in 2017.
- Zorgzwaartepakket 4 en vergelijkbare pakketten in de gehandicaptenzorg worden per 2016 voor nieuwe cliënten en herindicaties geschrapt (extramuralisering).
- De extramurale verpleging wordt in 2017 overgeheveld naar de Zvw.

Bedrag regeerakkoord

Hierover is nog enige onduidelijkheid. In een eerder stadium werd nog gesproken over efficiencykortingen van 5% tot 10%. Inmiddels zijn ook al geluiden hoorbaar van hogere percentages, waarbij het dus niet alleen meer gaat over efficiencykortingen maar om daadwerkelijke ingrepen in de budgetten waarna de gemeente de regelingen met minder middelen mag uitvoeren.

Ook nog onzeker is het moment waarop duidelijkheid over de budgetten ontstaat, ten aanzien van de Jeugdzorg is bijvoorbeeld aangegeven dat in de meicirculaire 2013 een indicatie over de hoogte van het budget 2015 volgt en dat in de meicirculaire 2014 het definitieve bedrag wordt opgenomen.

Effect in € voor gemeente Loon op Zand

Op dit moment is zelfs bij benadering niet aan te geven welke invloed de drie transities op ons financieel perspectief hebben. Naast de inkomstenstroom is namelijk ook de uitgavenstroom van belang.

Van de huidige decentralisatie-uitkering WMO (onderdeel gemeentefonds) is overigens in de decembercirculaire 2012 aangegeven dat 75% van het onderdeel huishoudelijke hulp gekort gaat worden.

Wat wel duidelijk is, is dat de kortingen die op de budgetten worden toegepast van een dermate omvang zijn, dat deze niet binnen de begroting van gemeenten kunnen worden opgevangen. Er ontstaat daarmee de noodzaak om de wensen van het Rijk ten aanzien van de manier waarop de regelingen worden uitgevoerd voor een groot deel te volgen en het gemeentelijk beleid daarop aan te passen.

Vooralsnog gaan we ervan uit dat de regelingen binnen het sociaal domein worden uitgevoerd binnen de budgetten die hiervoor van het Rijk worden ontvangen.

De AWBZ en de Jeugdzorg zijn de andere twee grote decentralisaties waarvoor intern een separaat project "de drie transities" is opgezet. Vanuit de project/stuurgroep wordt de raad periodiek geïnformeerd over de voortgang en eventuele keuzes hierin. De kadernota is hiervoor onvoldoende geschikt gezien de omvang en de fase waarin het traject zich op dit moment bevindt.

Aanpassing bestaand beleid

WMO

De jaarrekening 2012 laat zien dat de kosten voor de WMO stabiliseren. Bovendien heeft in 2012 een nieuwe aanbesteding plaatsgevonden waarvan we kostenvoordeel verwachten. Bij het opstellen van de begroting 2013 zijn we nog uitgegaan van een groei van de uitgaven waardoor ten opzichte van 2012 per saldo € 150.000 meer budget is opgenomen, hierin waren de verwachte lagere kosten vanwege de nieuwe aanbesteding nog niet verwerkt. Hoewel voorlopig nog sprake is van een openeinde regeling is het ons inziens verantwoord het budget structureel met € 150.000 te verlagen.

Nieuw beleid

Extra contactmoment 14-jarigen

Het contactmoment, voor leerlingen van middelbaar en voortgezet onderwijs, is de vervulling van een lang gekoesterde wens om het gat op te vullen dat er is tussen het contact met 12-jarigen en 17/18 jarigen. Aan het gemeentefonds wordt hiervoor € 20.000 toegevoegd. Hoogstwaarschijnlijk loopt de uitvoering hiervan via de GGD.

Sociale samenhang

Binnen dit programma zijn er Samenwerkendewijk al verschillende initiatieven ontplooid die de sociale samenhang vergroten. Dit is een randvoorwaarde om succesvol invulling te kunnen geven aan het begrip terugtrekkende overheid.

Activiteiten voor en van bewoners uit de Leliestraat Kaatsheuvel

Het Wijkteam West/De Moer is in 2010 de Leliestraat ingetrokken met als doel om de sociale samenhang te vergroten. Huis aan huis zijn bewoners benaderd en is begonnen met een koffiebijeenkomst. Bewoners zijn actief geworden en allerlei activiteiten gaan organiseren. In eerste instantie voor de eigen straat en later voor andere mensen in de wijk. Er is bewust gekozen voor sociale activiteiten om te komen tot een positief imago van de straat. Dit is gelukt. De sociale samenhang vraagt nog nadere aandacht en ook het omgaan met elkaar. Door de positieve insteek komen er op natuurlijke wijze gesprekken op gang tussen bewoners en professionals. Vanuit een evaluatie wordt in 2013 bekeken wat er verder nog nodig is.

De eigenwaarde van bewoners is vergroot en men voelt zich serieus genomen.. Dit heeft ertoe geleid dat een aantal bewoners zich heel actief is gaan inzetten voor de wijk. Zij organiseren carnavalsactiviteiten voor gasten en bezoekers van De Rode Loper en de woonvoorziening Magnoliastraat van Prisma en brengen bezoekjes aan zieke mensen. Ook professionals boren het netwerk van deze bewoners aan om zaken met elkaar te regelen. Dan gaat het om de talenten en zaken waar bewoners goed in zijn: sponsoren zoeken, spullen regelen, feestjes organiseren.

Cursus "ouder worden doe je niet alleen"

Deze cursus wordt door Juvans maatschappelijk werk gegeven aan ouderen die alleen en eenzaam zijn en niet of nauwelijks in beeld zijn bij (hulpverlenende) organisaties. De bedoeling is hen te motiveren en ondersteunen om vanuit isolement terug te keren naar de samenleving. De cursus draagt bij aan het voorkomen van isolement, vergroten van de zelfredzaamheid, het langer zelfstandig kunnen blijven wonen en het vergroten van het sociaal netwerk. Verschillende organisaties, zoals klussen dienstencentrale en Thebe dragen bij aan deze cursus. Na deze cursus zijn deelnemers zodanig "opgekikkerd" dat zij zelfstandig verder kunnen. Een aantal dames is met elkaar een groep begonnen.

Activiteitmiddagen De Rode Loper

Vanuit bovenstaande contacten en de inloop in De Rode Loper werd duidelijk dat er ook behoefte is aan activiteiten op werkdagen. In april 2013 starten activiteitmiddagen in De Rode Loper waar mensen met en zonder indicatie aan kunnen deelnemen. Zij kunnen er terecht voor houtbewerking, creatieve activiteiten, textielbewerking, "blijfit" en spelletjes. Deze activiteiten worden ondersteund door Thebe, Eekhof, Prisma en RIBW in De Rode Loper en vrijwilligers zijn hierbij betrokken.

Programma 10, Milieu en afval

Het programma Milieu en afval betreft de producten afval, milieu en riolering. Wij zien Loon op Zand als een schone, groene en milieuvriendelijke gemeente die duurzaam en leefbaar is.

Belangrijkste maatschappelijke doelen (begroting 2013-2016)

- Terugdringen hoeveelheid restafval
- Streven naar een duurzame leefomgeving
- Effectief en efficiënt rioolbeheer met minimale overlast

Effecten regeerakkoord

Niet van toepassing

Aanpassing bestaand beleid

Gevolgen nieuwe Raamovereenkomst verpakkingen

Sinds januari is een nieuwe raamovereenkomst verpakkingen van kracht. Onderdeel daarvan is dat naar waarschijnlijkheid, vanaf 2015, ook pet-flessen via plastic worden ingezameld wat een behoorlijke toename van het in te zamelen afval betekent. Hierdoor zullen ook de kosten stijgen door bijvoorbeeld intensiever huis-aan-huis inzamelen dan wel plaatsing van extra container of een combinatie van beiden.

Nog niet bekend is hoe hoog de bijdrage van producten is binnen de nieuwe overeenkomst. Voor de begroting heeft dit geen effect omdat dit binnen de 100% kostendekkendheid van afval valt, er kan eventueel wel sprake zijn van een verhoging van het tarief.

In 2017 lopen de huidige contracten voor de verwerking van het rest- en gft afval met Attero af. Dit zijn omvangrijke "regionale" contracten waarbij de verwerkingsmarkt op dit moment volop in beweging is. De aanbesteding van de nieuwe contracten vereist daarom een gedegen voorbereiding. Deze voorbereiding starten we in 2014 vanuit Hart van Brabant op. De doelstellingen zijn hierbij maximaal milieurendement en minimale kosten.

Programma 11, Bouwen wonen

In onze gemeente wordt de kwaliteit van de leefomgeving bepaald door een veelzijdige mix van wonen, toerisme & recreatie, agrarisch gebruik, natuur en een diverse bedrijvigheid. We sturen daarbij de ruimtelijke kwaliteit door het behoud van het groene, landelijke karakter en het contrast met de nabij gelegen stedelijke gebieden van Tilburg en Waalwijk. We zetten in op het creëren van complete en robuuste kernen, aantrekkelijke dorpscentra met centrale voorzieningen en op het bieden van keuzemogelijkheden voor alle bevolkingsgroepen.

Belangrijkste maatschappelijke doelen (begroting 2013-2016)

- Kwalitatief aantrekkelijker woonmilieus
- Complete robuuste kernen met keuzemogelijkheden voor iedereen

Effecten regeerakkoord

Onderwerp uit Regeerakkoord en toelichting	Actie en/of richting voor Loon op Zand	Bedrag Regeerakkoord	Effect in €LoZ (S/I)
Woonakkoord De voornemens uit het regeerakkoord zijn inmiddels aangepast via een woonakkoord dat tussen kabinet en oppositiepartijen is gesloten. De eerste indicaties wijzen erop dat het akkoord onvoldoende effect heeft op het vlot trekken van de woningmarkt. De verwachting is dan ook dat de bouwproductie voorlopig nog niet op gang komt.	De gemeente Loon op Zand kan hier weinig tot geen invloed op uitoefenen. Net als in de afgelopen jaren blijft waakzaamheid geboden bij de actualisatie van de verschillende complexen. Feitelijk is het enige instrument op dit moment de grondprijs, verlaging hiervan heeft overigens ook waarschijnlijk maar een beperkt effect, het gaat vooral om vertrouwen in de gehele woningmarkt en bij de hypotheekverstrekkers.	n.v.t.	Mogelijke effect op complexen, rapportage via MPG

Autonome (beleids)ontwikkelingen c.q. aanpassing bestaand beleid

Wonen

Door de economische crisis stagneert de woningbouw en treden er verschuivingen op in de woningmarkt. Omdat er vraggericht gebouwd wordt, ligt de focus vooral op de goedkope sector. Verder bouwt Casade als partner in het Bruisend Dorpshart. In de Woonvisie-plus is vastgelegd dat we streven naar een evenwichtige bevolkingsopbouw. In dit kader willen we juist voor de jonge doelgroep mogelijkheden scheppen. Daar waar zich mogelijkheden aandienen zullen we actief initiatieven ondersteunen met name als het gaat om CPO en CPOH-projecten (Collectief particulier opdrachtgeverschap en Collectief particulier opdrachtgeverschap Huur).

In de afgelopen jaren zijn er regelmatig woongerelateerde onderzoeken uitgevoerd die ten laste van de Reserve stimulerings volkshuisvestingsbeleid werden gebracht. Voor 2014 kan dat nog, we stellen echter voor vanaf 2015 hiervoor een regulier budget van € 15.000 op te nemen.

Bestemmingsplannen

In de afgelopen jaren zijn alle bestemmingsplannen geactualiseerd. Om die reden is in de begroting 2013-2016 hiervoor ook geen budget meer opgenomen. Volgens de huidige planning dienen in 2017 de eerste bestemmingsplannen weer geactualiseerd te worden, tenzij de beoogde nieuwe omgevingswet hierin niet meer voorziet. Wanneer duidelijk is dat actualisatie wel verplicht is dient vanaf 2017 weer rekening te worden gehouden met een budget hiervoor.

Dwangsommen

Met ingang van de begroting 2011 is de inkomstenraming voor dwangsommen verhoogd tot € 40.000 als verwacht neveneffect van verscherpte handhaving. De afgelopen twee jaren hebben we, beleidsinhoudelijk, wel succes geboekt met de verscherpte handhaving maar is het financiële effect achterwege gebleven. Ofwel is er alsnog gelegaliseerd dan wel is er tijdig opvolging gegeven aan onze aanwijzingen. We stellen dan ook voor de raming structureel te verlagen naar € 10.000.

Omgevingsdienst Midden- en West-Brabant (OMWB)

De problematiek over de frictiekosten is meermaals in de raad aan de orde geweest. Voor 2013 is besloten deze in de begroting op te nemen. Het college zet zich met meerdere gemeenten in voor kostenverlaging bij de (OMWB), maar de gemeente is uiteindelijk gebonden aan de besluitvorming in het algemeen bestuur. Wanneer kostenverlaging onvoldoende resultaat heeft zal gekeken worden naar de mate van dienstverlening die wordt afgenomen. De wettelijke taken mogen hierbij wat ons betreft niet in het gedrang komen. We moeten er rekening mee houden dat het uiteindelijk onvermijdelijk is dat er toch sprake is van extra kosten, deze zullen dan in primitieve begroting 2014 worden verwerkt. Uiteraard wordt de raad via de begrotingen van de (OMWB) geïnformeerd over de kostenontwikkeling, nu en in de toekomst.

Programma 12, Financiering en algemene dekkingsmiddelen

Dit programma bevat de verzameling van onze algemene dekkingsmiddelen waarmee we de nadelige saldo's op de overige programma's opvangen. Dit programma bevat geen specifieke maatschappelijke effecten.

Effecten regeerakkoord

In het regeerakkoord zijn een behoorlijk aantal bezuinigingen opgenomen die via het gemeentefonds effect hebben op de financiële positie van onze gemeente, het betreft de volgende onderwerpen:

- Terugdraaien vermindering politieke ambtsdragers, het wetsvoorstel tot vermindering van politieke ambtsdragers met 25% wordt aangepast (€ 110 miljoen), hiervoor in de plaats komt een vermindering die overeenkomst met het aantal raadsleden van voor de dualisering (€ 18 miljoen);
- Hergebruik scootmobiel, hulpmiddelen zoals rolstoelen en scootmobiel worden verstrekt door gemeenten binnen de Wmo. Hiervoor geldt voortaan een plicht tot hergebruik. Er wordt uitgegaan van een structurele korting van € 15 miljoen in 2015 oplopend tot structureel € 50 miljoen;
- Intensivering armoedebeleid, doordat sociale voorzieningen op vele fronten worden versoerd zullen meer mensen een beroep moeten doen op de gemeente voor bijzondere bijstand, hiervoor wordt een bedrag van € 80 miljoen in 2014 tot € 100 miljoen structureel aan het gemeentefonds toegevoegd;
- Verplicht schatkistbankieren, dit voornemen is via een aanvullend akkoord tussen Rijk en VNG versoepeld, het is ook mogelijk om middelen bij collega gemeenten uit te zetten.
- Bezuinigingen op de rijksuitgaven, deze werken door naar het gemeentefonds via de zogenaamde "samen-de trap-op-trap-af-systematiek", na een kleine plus in 2014/2015 loopt de korting op naar ruim € 500 miljoen in 2017.
- Onderwijshuisvesting, er vindt een korting van € 256 miljoen plaats in het Gemeentefonds op de middelen die in de verdeling toegerekend worden aan onderwijshuisvesting, maar daar niet aan uitgegeven lijken te worden. Het betreft een extra bezuiniging bovenop de kortingen via de trap op en af, er vervalt dus geen taak. Op dit onderdeel wordt door het kabinet selectief gekeken. In de afgelopen jaren was hier van wellicht sprake, echter de komende jaren zullen veel scholen waarschijnlijk nog vervangen moeten worden. Bovendien is op andere onderdelen binnen het gemeentefonds sprake van meer uitgaven door gemeenten (bijvoorbeeld openbare orde en veiligheid) maar daar vindt geen compensatie plaats. Het voornemen is, ten tijde van het opstellen van deze kadernota, onderwerp van discussie in de Tweede Kamer. De korting is nog niet definitief en ook is onduidelijk hoe een eventuele korting wordt toegepast. Om die reden is hiervoor in de berekening een pm-post opgenomen.
- BTW-compensatiefonds (BCF), de voorgenomen afschaffing gaat niet door, wel is er sprake van een extra korting van € 500 miljoen en wordt er maximum aan het fonds gesteld. Hogere of lagere declaraties van (alle gezamenlijke) gemeenten uit het fonds worden met het gemeentefonds verrekend, ook hier is niet geheel duidelijk hoe de korting precies wordt toegepast, in de berekening is rekening gehouden met het meest negatieve scenario;
- Lagere apparaatskosten door opschaling gemeenten, het Rijk gaat in het regeerakkoord uit van 100.000+ gemeenten en gaat er eveneens vanuit dat dit een financieel voordeel oplevert, overigens zijn er in den lande geen voorbeelden van daadwerkelijk financieel voordeel na herindeling. Er is een korting op het gemeentefonds ingeboekt van € 60 miljoen in 2015 oplopend tot € 180 miljoen in 2017 en uiteindelijk in de toekomst € 975 miljoen. Niet duidelijk is op welke wijze en in welke mate individuele gemeenten door deze korting geraakt worden, om die reden is in de berekening uitgegaan van een pm-post;
- Beperken huishoudelijke hulp (voor de hoge- en middeninkomens), het beroep op de bestaande huishoudelijke hulp voor de hoge en midden inkomens in de WMO wordt voor nieuwe cliënten in 2014 beëindigd. Voor bestaande cliënten gaat de maatregel een jaar later in. Gemeenten behouden 25% van het budget voor een maatwerkvoorziening, het gaat om een korting op het gemeentefonds van € 1,2 miljard;

Aanvullende bezuinigingen

In februari 2012 heeft het CPB nieuwe economische cijfers gepresenteerd waaruit blijkt dat het begrotingstekort hoger uitvalt dan eerder (ten tijde van het regeerakkoord) werd verwacht, dit is met name veroorzaakt door de nationalisatie van de SNS bank. Het kabinet is niet voornemens om in 2013 aanvullende maatregelen te treffen maar wel voor 2014. Overleg tussen kabinet en coalitie moet leiden tot wat, in de wandelgangen, het Oranje-akkoord wordt genoemd.

Wat van dit eventuele akkoord de effecten voor het gemeentefonds zijn is nog niet bekend. Via de trap-op-en-af-systematiek lijken deze mee te vallen omdat een groot deel van de op 1 maart genoemde maatregelen geen doorwerking kennen naar het gemeentefonds, om die reden is nu een pm-raming opgenomen.

Effecten Loon op Zand

Op dit moment is er nog geen circulaire van het ministerie verschenen waarin de effecten van het regeerakkoord naar de individuele gemeenten is vertaald. In hoofdstuk 5 is, voor zover mogelijk en relevant, een financiële vertaling naar onze gemeente opgenomen.

Mogelijkheden voor het opvangen van de bezuinigingen

Een aantal kortingen op het gemeentefonds, inclusief de nog over te hevelen decentralisaties, zijn gekoppeld aan een specifiek beleidsterrein. Uitgangspunt hierbij is dan ook dat de bijbehorende taken in de toekomst binnen de aangepaste budgetten wordt uitgevoerd, m.a.w. die kortingen hebben geen budgettair effect op ons financieel meerjarig perspectief.

Bij een aantal andere kortingen op de algemene uitkering, met name het algemene effect van de Rijksbezuinigingen en de korting vanwege het BCF (raming € 1 miljoen), is deze relatie minder duidelijk. Wel is het zo dat gemeenten worden geacht een aantal wettelijke taken uit te voeren waarvoor de algemene uitkering als vergoeding wordt beschouwd. Een aantal van deze wettelijke taken wordt uitgevoerd via gemeenschappelijke regelingen.

We zijn voornemens te bekijken of het redelijk is, en zo ja op welke wijze, gemeenschappelijke regelingen een aandeel in deze bezuinigingen moeten hebben. Dat vergt overigens aanvullende ambtelijke en bestuurlijke inzet omdat meerdere gemeenten in dat geval daarover hetzelfde idee moeten hebben.

Aanpassing bestaand beleid

Er worden vooralsnog geen extra bezuinigingen of lastenverzwaringen voorgesteld.

Bedrijfsvoering

Ten aanzien van de bedrijfsvoering zijn er inhoudelijk geen grote ontwikkelingen voorzien de komende jaren, behoudens een omslag in denken en doen bij onze medewerkers om invulling te geven aan het begrip "terugtrekkende overheid".

Stand van zaken taakstelling personeel

De taakstelling op de formatie bedraagt ruim € 1 miljoen. Vanuit de meest actuele stand van zaken verminderen we de personeelsomvang taakstellend totaal met 17%. Op dit moment hebben we de formatie al teruggebracht met bijna 15%. We liggen dus op koers. Wel merken we op dat we aan de grenzen raken van wat mogelijk is en bij sommige organisatieonderdelen de grenzen gepasseerd zijn.

Bij een deel van de geschrapte functies was sprake van vacatures en bij een ander deel was/is sprake van medewerkers die nog op de functie geplaatst waren.

Wanneer de functie van een medewerker komt te vervallen is het sociaal statuut van toepassing. Dit statuut bepaalt dat de betreffende medewerker een bovenformatieve status krijgt. Deze houdt in; een re-integratieperiode van twee jaar (met behoud van het dan geldende salaris) waarbinnen de medewerker recht heeft op scholing en waarbij getracht wordt de betreffende medewerker zo snel mogelijk te plaatsen op een nieuwe baan, binnen dan wel buiten onze organisatie. Op deze wijze zijn inmiddels vrij snel 2 medewerkers op een nieuwe baan geplaatst. Wanneer de betreffende medewerker na twee nog niet geplaatst is volgt ontslag en heeft de medewerker recht op een WW-uitkering.

Gemeenten zijn zogenaamd eigen risicodragers voor dit soort rechtspositionele gevolgen. Dit houdt in dat zowel de kosten van de re-integratieperiode als de kosten voor WW door de gemeente gedragen moeten worden totdat de medewerker een nieuwe baan heeft gevonden. Dat laatste lijkt echter binnen de huidige economische omstandigheden niet mee te vallen.

In de risicoparagraaf is wel rekening gehouden met rechtspositionele consequenties voor een bedrag van € 250.000, onze algemene reserve is daarop afgestemd. Dat gaat echter om incidenten, onder de huidige omstandigheden verwachten we nog een aantal jaren extra kosten te hebben voor rechtspositionele consequenties, het is echter lastig te voorspellen hoeveel en voor hoelang.

Voorstel

Wij stellen voor dat we de kosten voor bovenformatieve medewerkers gedurende de re-integratieperiode opvangen binnen de totale loonsom. Hoewel de organisatie feitelijk niet meer over die formatie kan beschikken kunnen bovenformatieve medewerkers wel ingezet worden bij pieken of incidentele werkzaamheden waardoor bespaard kan worden op inhuur.

Wanneer de re-integratieperiode is afgerond kan de organisatie geen beroep meer doen op de betreffende medewerkers en is het niet redelijk en gewenst om de rechtspositionele kosten binnen de loonsom op te vangen.

Om die reden is het ons inziens noodzakelijk een WW-fonds in te stellen. Het is niet onze bedoeling een "ongelimiteerde spaarpot" te creëren, er kan dus een maximum van € 500.000 aan de hoogte van het fonds worden gekoppeld.

Vooralsnog gaan we ervan uit dat het fonds, vanaf 2014, een aantal jaren aflopend moet worden gevoed, van € 200.000 naar € 125.000. Dit bedrag is een inschatting omdat niet vaststaat voor welke hoogte en welk bedrag de WW-aanspraken gelden. De voeding vervalt wanneer het maximum van € 500.000 wordt bereikt. Wanneer dat is hangt af van de tussentijdse onttrekkingen die worden gedaan.

Formatie

Hiervoor hebben we aangegeven dat we met de relatief forse taakstelling op formatie op koers liggen maar ook dat we aan de grenzen raken en er soms over heen gaan, het afgelopen jaar maakte duidelijk dat we binnen verschillende organisatieonderdelen heel kwetsbaar zijn. We plaatsen grote vraagtekens of binnen verschillende organisatieonderdelen 'taak = formatie' nog voldoende in balans is en de taakbelasting op onderdelen dus niet te zwaar is.

Ondanks de aanhoudende crisis staat de wereld niet stil als het gaat om de vraag wat van gemeenten gevraagd wordt. Binnen een drietal afdelingen zijn we van mening dat formatie-uitbreiding noodzakelijk is om, zelfs via een sobere invulling, aan die vraag te voldoen.

Maatschappij en veiligheid

Huidige en aanstaande ontwikkelingen in het sociale domein hebben grote impact op het takenpakket van deze afdeling. Met de komst van de drie Transities heeft meer dan 50% van onze begroting betrekking op dit domein. Deze transities leggen, ondanks de externe inhuur van capaciteit, een groot beslag op de eigen medewerkers. De in- en uitvoering van alle voornemens² hebben mogelijk gevolgen voor de inrichting van de afdeling. Al geruime tijd is de weegschaal 'taak = formatie' binnen deze afdeling uit balans. Op jaarbasis komt de afdeling structureel 1,0 fte tekort.

Vergunningverlening en handhaving

Al geruime tijd is bekend dat binnen de afdeling de juridische capaciteit structureel stevig onderbezet is. In het "uitvoeringsprogramma Toezicht & Handhaving 2013" is slechts 1,7 fte voor de juridische werkzaamheden beschikbaar, terwijl 3,0 fte benodigd is. Gezien het structurele karakter van het capaciteitstekort zijn wij van mening dat uitbreiding van juridische capaciteit noodzakelijk is en daarom stellen we voor om de formatie met 1,0 fte uit te breiden. Het uitblijven van de uitbreiding in formatie heeft vergaande consequenties, die we hierna toelichten.

De juridische werkzaamheden van de afdeling bestaan uit beleidswerkzaamheden en uitvoerende werkzaamheden voor vergunningverlening, toezicht en handhaving. Door veranderende wetgeving en jurisprudentie worden juridische procedures steeds complexer. We constateren een toename van het aantal bezwaar- en (hoger) beroepsprocedures. Dit resulteerde in het aangegeven formatietekort. De afgelopen jaren overbruggen we dit tekort grotendeels door het inhuren van externe capaciteit. Gezien het structurele karakter is het, zowel financieel als voor de continuïteit, niet langer verstandig het formatietekort op te lossen via inhuur. Om ook in de toekomst te kunnen blijven voldoen aan onze wettelijk verplichte taken en de daaraan verbonden landelijke kwaliteitscriteria, is uitbreiding van de juridische formatie onvermijdelijk. Deze criteria zijn bedoeld om kwaliteit en personele en

---

² Onder andere uitvoering motie Begroting 2013 (opstellen subsidiebeleid + doorvoeren bezuinigingen) en de uitvoering bestuurlijke ambities tot 2014.

financiële continuïteit van uitvoering van vergunningverlening, toezicht en handhaving in een organisatie te borgen.

Het prioriteren van werkzaamheden is niet mogelijk. Immers de wet schrijft voor dat een bestuursorgaan in beginsel verplicht is om handhavend op te treden, tenzij zich een bijzondere omstandigheid voordoet. Handhavend optreden vindt plaats naar aanleiding van inkomende verzoeken en eigen constatering op het gebied van bouwen, milieu en ruimtelijke ontwikkeling. Juridische opvolging is in alle gevallen noodzakelijk omwille van veiligheid en het voorkomen van overlast en illegale situaties.

In 2011 is het handhavingsbeleid vastgesteld door het college en ter informatie aangeboden aan de gemeenteraad. Dit beleid vormt de basis voor de jaarlijks opgestelde uitvoeringsprogramma's. Om de juridische follow-up van het uitvoeringsprogramma van 2013 te kunnen waarborgen is 1,5 fte benodigd. Een groot gedeelte van de overige werkzaamheden bestaat uit juridische advisering ten behoeve van het cluster vergunningverlening en van andere afdelingen, uit de behandeling van bezwaar en (hoger)beroep inzake (omgevings)vergunningen en uit handhaving in het kader van de Wet op de kinderopvang. Daarnaast is voor juridische beleidswerkzaamheden in 2013 ongeveer 0,5 fte benodigd, niet alleen ten behoeve van uitvoeringsprogramma en jaarverslag, maar ook voor implementatie van nieuwe wetgeving, zoals in 2013 de nieuwe Drank- en horecawet.

De afgelopen jaren hebben we succes geboekt met de verscherpte handhaving. Onze inwoners en ondernemers mogen transparant, betrokken en onpartijdig handelen van de gemeente verwachten, juist waar het conflicterende belangen betreft waar het bij handhaving vaak over gaat. Ook moeten inwoners en ondernemers kunnen blijven rekenen op een zorgvuldige en tijdige afhandeling van hun aanvragen om vergunning. Tegen deze achtergrond en met de eerder genoemde afwegingen stellen we voor de formatie structureel met 1,0 fte uit te breiden

Communicatie

Vanaf juli 2012 is de formatie van cluster Communicatie met 25% verminderd naar 3,0 fte. De nu nog beschikbare capaciteit is nodig voor de verschillende taken op de terreinen in- en externe communicatie (gemeentepagina, pers, representatie, organisatie), crisis- en rampenorganisatie, beleidscyclus (kadernota, begroting, rekening, berap, factuuradministratie) en reguliere en specifieke projecten.

Bij de invoering van onze nieuwe website brachten we het aantal pagina's drastisch terug tot 150. We publiceren op onze website alleen nog maar die informatie waar burgers en bedrijven om vragen. Wekelijks analyseren wij het bezoek aan onze website om zo een scherp beeld te hebben van wat de informatiebehoefte is. Waar nodig voegen we een nieuwe pagina toe of verwijderen we een pagina die niet of nauwelijks meer bezocht wordt. Met de huidige formatie kunnen we internet en intranet verantwoord onderhouden en beheren.

Taken die we door de bezuiniging op de formatie niet meer kunnen uitvoeren zijn met name de ondersteuning van communicatie bij samenwerkingsverbanden in de regio, de positionering van onze gemeente in de regio en Samen werken aan de wijk. Daarnaast zien we vanuit de afdelingen een toenemende vraag naar ondersteuning door cluster Communicatie. Genoemde trajecten, de veranderende rol van een terugtrekkende overheid en de noodzaak om te investeren in social media vragen om extra structurele formatie. Omdat deze taken in onze ogen essentieel zijn, stellen wij voor de formatie van cluster Communicatie structureel met 0,5 fte uit te breiden. Als in de Kadernota 2014 geen extra capaciteit beschikbaar wordt gesteld, kan cluster Communicatie de gevraagde producten en diensten niet leveren.

De kosten van deze gezamenlijke formatie-uitbreiding bedragen € 160.000.

5. Ontwikkeling financiële positie

Dit hoofdstuk bevat de financiële samenvatting van de ontwikkelingen en voorstellen vanuit de programma's, voor de motivatie verwijzen we daarnaar.

5.1 Herijking financieel perspectief

Bijgesteld financieel perspectief (x €1.000)	2014	2015	2016	2017
Stand begroting 2013-2016 na besluitvorming*	412	461	904	904
Structurele effecten jaarrekening	15	15	15	15
Ontwikkeling algemene uitkering (obv regeerakkoord)	192	-200	-614	-861
Aanpassing bestaand beleid	100	38	23	10
Beleidsintensiveringen / nieuw beleid	-501	-572	-522	-522
Saldo financieel perspectief na herijking	218	-258	-195	-454

* het jaar 2017 komt nog niet voor in de begroting 2013 -2016, die jaarschijf wordt voor het eerst berekend bij het opstellen van de begroting 2014-2017. Omdat de kadernota als voorloper van de begroting dient en de effecten van een aantal maatregelen voor 2017 al bekend zijn is als "startbedrag" het saldo van 2016 gehanteerd. Hierdoor kan het saldo 2017 bij het opstellen van de begroting afwijken van het nu gepresenteerde saldo.

5.2 Structurele effecten jaarrekening 2012

Structurele effecten jaarrekening (x €1.000)	2014	2015	2016	2017
Leerlingenvervoer	45	45	45	45
Dwangsommen	-30	-30	-30	-30
totaal	15	15	15	15

5.3 Financiële effecten regeerakkoord

Algemene uitkering (o.a. regeerakkoord) (x €1.000)	2014	2015	2016	2017
Algemene mutaties (o.a. aanpassing aantallen + IU/DU/SU)*	213	96	72	107
Loon- en prijscompensatie (volgt bij begroting 2014)	pm	pm	pm	pm
Taakmutaties	-36	83	84	85
Effect extra rijksbezuinigingen regeerakkoord	195	121	-270	-552
Korting BCF/Onderwijshuisvesting/100.000+ **	-180	-500	-500	-500
Beperken huishoudelijke hulp***	0	0	0	0
Oranje-akkoord	pm	pm	pm	pm
totaal	192	-200	-614	-861

* Dit betreffen algemene aanpassingen waarvan de kosten op bestaand beleid in de begroting verwerkt zijn

** Hiervan zijn de macrobedragen bekend (zie toelichting bij programma 12) maar nog niet de uitwerking op gemeentelijk niveau, voornamelijk is rekening gehouden met een korting van €0,5 miljoen structureel.

*** De macrokorting betekent voor Loon op Zand waarschijnlijk een korting van ongeveer €1,5 miljoen. We gaan ervan uit dat we dit Rijksbeleid lokaal niet kunnen repareren en de huishoudelijke binnen aangepaste budgetten uitvoeren, om die reden is €0 opgenomen (m.a.w. budgettair neutraal).

5.4 Beleidsontwikkelingen

Aanpassing bestaand beleid (x €1.000)	2014	2015	2016	2017
Milleniumgemeente	-5	-5	-5	-5
Bibliotheek	-75	-78	-85	-85
WMO	150	150	150	150
Lagere besparing op welzijnsubsidies	-20	-40	-60	-60
Wonen	0	-15	-15	-15
Vervallen deel frictiekostenbudget	50	25	38	25
totaal	100	38	23	10

Beleidsintensiveringen / nieuw beleid (x €1.000)	2014	2015	2016	2017
Hart van Brabant en Midpoint Brabant	-46	-92	-92	-92
Budget voor samenlevingsinitiatieven	-50	-75	-100	-100
Stimulering economisch zaken	-25	-25	-25	-25
Extra contactmoment 14-jarigen	-20	-20	-20	-20
Regionale omgevingsdienst	pm	pm	pm	pm
WW-fonds	-200	-200	-125	-125
Fomatie	-160	-160	-160	-160
totaal	-501	-572	-522	-522

5.5 Vermogenspositie

Vermogenspositie

Het belangrijkste onderdeel van de vermogenspositie is de vrije algemene reserve. Bij deze kadernota is deze gebaseerd op de verwachte stand van de jaarrekening 2012 en is daarbij aangegeven welke toevoegingen en onttrekkingen we de komende jaren verwachten. Er zijn slechts drie mutaties bekend, uiteraard worden in de komende jaren ook de resultaten van de jaarrekening verrekend met de algemene reserve, deze zijn echter niet bekend.

Meerjarig overzicht verloop algemene reserve

	2012	mut 2013	mut 2014	mut 2015	mut 2016	mut 2017
Verloop algemene reserve						
Doorontwikkeling Infra (restant)		-125.000				
Aanvulling algemene reserve (doorontwikkeling Infra)		40.000	40.000	40.000	40.000	40.000
RUD		-77.000				
Bespaarde rente (afhankelijk ontwikkeling res + voorz)		350.000	340.000	330.000	320.000	320.000
Stand per 31-12	1.636.743	1.824.743	2.204.743	2.574.743	2.934.743	3.294.743

Weerstandratio

In deze kadernota wordt niet nader ingegaan op de weerstandratio. Op het moment van schrijven is deze niet veel anders dan in de paragraaf weerstandsvermogen van de jaarrekening 2012 is opgenomen, namelijk 1,1 en dus voldoende.

Bijlage 1, samenvatting rapport “Los laten in vertrouwen”

Nu het geloof in de markt als de plaats waar complexe problemen in een spel van vraag en aanbod het beste kunnen worden opgelost aan erosie onderhevig is en het vertrouwen dat de overheid veel van die taken weer kan terugnemen ontbreekt, vindt het pleidooi voor burgers die meer verantwoordelijkheid nemen voor de publieke zaak gretig aftrek. Voor die verschuiving zijn verschillende verklaringen te geven. De rek is uit de overheidsfinanciën, met een sterke beperking van de financiële slagkracht van de overheid als gevolg. Daarnaast groeit het besef dat veel maatschappelijke vraagstukken te ingewikkeld zijn voor de overheid om ze te kunnen oplossen. Dat heeft geleid tot het steeds luider klinkende pleidooi dat politiek en bestuur mensen en hun verbanden in staat moeten stellen zelf het heft in handen te nemen, omdat die vaak beter dan de overheid in staat zijn om maatschappelijke problemen op te lossen

Met zijn doelstelling te komen tot een compacte overheid sloot het kabinet-Rutte I zich bij de roep om een verschuiving van taken en verantwoordelijkheid naar de samenleving aan. Minister Spies van Binnenlandse Zaken vroeg de Raad voor het openbaar bestuur in dat kader om advies over de vermaatschappelijking van overheidstaken. Volgens de Raad is sprake van vermaatschappelijking als de overheid publieke taken en de daarbij behorende verantwoordelijkheden en bevoegdheden overlaat aan burgers, maatschappelijke organisaties en bedrijven.

Veel taken die we nu als overheidstaken omschrijven, zijn ooit begonnen als particulier initiatief. In de loop van de twintigste eeuw zijn de taken steeds meer bij de overheid komen te liggen. Die voerde ze samen met verzuilde maatschappelijke organisaties uit, maar vanaf de jaren tachtig werd ook steeds vaker naar de markt gekeken. De laatste jaren is men (deels) teruggekomen van die nadruk op de markt. Daarvoor in de plaats is een sterkere focus op de samenleving, op individuele burgers en hun verbanden gekomen.

Tal van maatschappelijke organisaties op het gebied van zorg, onderwijs en woningbouw komen voort uit de historisch sterke betrokkenheid van mensen op elkaar. Maar net als publieke taken, zijn deze organisaties in de loop der tijd verschoven van de samenleving via de overheid naar het domein van de markt. Zij zijn daardoor ontheemd geraakt; ze zijn noch van de overheid noch van de markt en de samenleving is uit zicht geraakt. Deze veelal als maatschappelijke onderneming aangeduide organisaties zijn te veel losgeraakt van de mensen voor wie zij hun publieke taken uitvoeren. Die verbinding moet worden hersteld. In tal van maatschappelijke organisaties herleeft daarom het besef dat zij in de eerste plaats ‘eigendom’ zijn van de leerlingen en hun ouders, de patiënt en de huurder.

Aan pleidooien voor burgers die meer taken van de overheid moeten overnemen ligt doorgaans het impliciete oordeel ten grondslag dat burgers zich nu nog te weinig betrokken tonen of onvoldoende hun verantwoordelijkheid nemen. Een overvloed aan onderzoeken toont echter aan dat Nederland zich kan verheugen in zeer actieve en betrokken burgers. In de vorm waarin mensen hun betrokkenheid tonen, heeft wel een verschuiving plaatsgehad. Kleinschalige, losse en informele groepen winnen aan belang ten koste van de geformaliseerde organisaties. Ook de motivatie die mensen tot actie aanzet is veranderd. Maar Nederland heeft internationaal gezien nog steeds bovengemiddeld veel vrijwilligers, die bovendien uitzonderlijk veel werk verzetten. De Nederlandse samenleving bestaat dus eigenlijk al voor een belangrijk deel uit gedroomde burgers: mensen die actief willen zijn voor hun buurt, wijk of vereniging. Die blijken onder voorwaarden in staat en bereid om meer publieke taken op te pakken.

De motivatie van de overheid bij het overdragen van publieke taken aan burgers en hun verbanden is daarbij cruciaal. Die ligt nu eenzijdig bij bezuinigen en de realisatie van een ‘compacte overheid’. De belangrijkste reden voor vermaatschappelijking zou echter de erkenning moeten zijn dat politiek en bestuur voor kennis en ervaring afhankelijk zijn van de inbreng vanuit de samenleving, dat de overheid het uiteindelijk niet alleen kan. Verder is het raadzaam als politiek en bestuur de zorg wegnemen dat vermaatschappelijking leidt tot de afwenteling van verantwoordelijkheden. De overheid moet het vangnet voor de kwetsbaren in de samenleving blijven en alert zijn op overvraging. Ten slotte wijst de Raad erop dat burgers en hun sociale verbanden ook meer verantwoordelijkheid en zeggenschap moeten krijgen. Vermaatschappelijking van publieke taken is een recept voor teleurstelling als bewoners en hun verbanden worden gereduceerd tot uitvoeringsinstanties die de orders vanuit het gemeentehuis moeten uitvoeren.

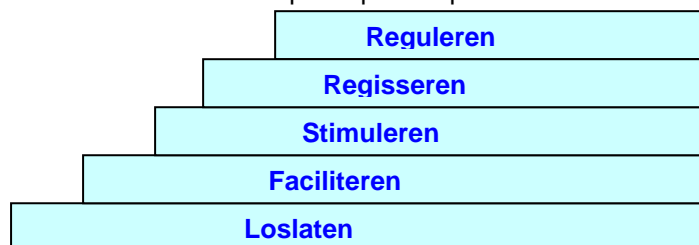
De vitale samenleving – te omschrijven als een samenleving waarin mensen zich zonder concrete tegenprestatie willen inzetten voor hun medemensen, buurt, vereniging, gemeente, de natuur of ander ideaal – bestaat in Nederland. Het is die vitale samenleving die eventueel mogelijkheden biedt om de overheid in Nederland compacter te maken. In die volgorde en niet andersom. Daarbij moet de overheid vooral compacter worden in zijn

pretenties en ambities en meer ruimte laten aan maatschappelijk initiatief. Uiteindelijk gaat het erom de vitaliteit en veerkracht van de samenleving aan te spreken. Dat vraagt om een andere overheid met een andere rolopvatting. Een overheid die de randvoorwaarden schept voor een ordentelijk maatschappelijk verkeer, waarbij de samenleving zelf vorm geeft aan de invulling en uitvoering van de eigen en gedeelde belangen.

De voorwaardenscheppende staat heeft alleen kans van slagen als ook de domeinen van markt en samenleving adequaat functioneren en ze onderling met elkaar in balans zijn. De drie domeinen moeten daar worden ingezet waar hun logica en eigenschappen winst kunnen opleveren. De omslag betekent bovendien een andere werkwijze voor ambtenaren. Die zullen meer de procesbegeleider moeten worden die met betrokkenen en belanghebbenden – waaronder het politieke bestuur – toewerken naar een duidelijk omschreven doel en de daaraan verbonden noodzakelijke interventies. Daarbij moeten ze proberen weg te blijven van de vaste drie valkuilen van de overheid wanneer het initiatieven vanuit de samenleving betreft: het overvragen van vrijwilligers, het overnemen van het initiatief of het overspoelen van het initiatief met procedures en regels. Een andere vereiste voor de omslag naar een voorwaardenscheppende staat is misschien wel de belangrijkste, namelijk dat politici daadwerkelijk ruimte geven aan particulier initiatief in plaats van te veel te hechten aan formele macht en het politieke primaat. Politici en bestuurders moeten leren loslaten, durven zeggen dat de overheid niet overal over gaat. Zij kunnen niet elk probleem oplossen of elk gevaar uitsluiten.

Aan de rolverandering van de overheid ligt niets minder dan een paradigmashift ten grondslag. De omslag begint door ervan uit te gaan dat wat nodig is in de eerste plaats groeit in de samenleving en haar gemeenschappen. Daarop volgend ontstaat vanuit die samenleving mogelijk de behoefte aan ondersteuning vanuit de overheid. Het particuliere initiatief is leidend en daarbij moet worden geëxpliciteerd welke rol de overheid moet of wenst te spelen. Om te helpen in het kiezen van de passende rol introduceert de Raad in dit advies de overheidsparticipatietrap met vijf treden: loslaten, faciliteren, stimuleren, regisseren, reguleren. Voor de overheid bestaat niet één ideale of beste rol. Per situatie en per onderwerp zullen politiek en bestuur moeten bepalen én expliciteren welke rol zij voor de overheid zien weggelegd. Tegelijk betekent de genoemde omslag wel dat politici en bestuurders vaker voor een bescheiden profilering zullen kiezen. Ruimte geven aan de vitaliteit van de samenleving krijgt meer kans als de overheid de overheidsparticipatietrap zo min mogelijk beklimt.

Voor de oude situatie werd een participatieladder voor burgers bedacht. In het nieuwe discours is het particuliere initiatief leidend en daarbij moet worden geëxpliciteerd welke rol de overheid moet of wenst te spelen. De Raad introduceert daarom de overheidsparticipatietrap.

- **Loslaten:** Wanneer de overheid een taak helemaal loslaat, heeft ze inhoudelijk noch in het proces enige bemoeienis.
- **Faciliteren:** De overheid kiest een faciliterende rol als het initiatief van elders komt en zij er belang in ziet om dat mogelijk te maken.
- **Stimuleren:** Een trede hoger heeft de overheid wel de wens dat bepaald beleid of een interventie van de grond komt, maar de realisatie daarvan laat ze over aan anderen. Ze zoekt slechts naar mogelijkheden om die anderen in beweging te krijgen.
- **Regisseren:** Wanneer de overheid kiest voor regisseren, betekent dat ook andere partijen een rol hebben maar dat de overheid er belang aan hecht wel de regie te hebben.
- **Reguleren:** Bovenaan de trap staat het zwaarste instrument dat de overheid kan inzetten, namelijk regulering door wet- en regelgeving. Als consequentie van dit middel kan de overheid regels ook handhaven en overtreding daarvan sanctioneren. Het instrumentarium van reguleren benadrukt dat de overheid daar waar het onder meer gaat over vraagstukken van orde en veiligheid altijd in een verticale verhouding tot haar burgers staat. Het pleidooi van de Raad in dit advies en eerder in *Vertrouwen op democratie* dat de overheid beter moet anticiperen op de horizontale verhoudingen in de publieke ruimte, betekent geenszins dat de Raad vindt dat de verticale relatie die de overheid onmiskenbaar met mensen heeft te onderhouden op enigerlei wijze ter discussie staat.

Bron: "Loslaten in vertrouwen" een publicatie van de Raad voor het openbaar bestuur
http://www.rob-rfv.nl/documenten/boekje_advies_loslaten_in_vertrouwen_webversie.pdf

Bijlage 2, Interview Albert Jan Kruijer

Interview met Albert Jan Kruijer

Bestuurskundige Albert Jan Kruijer is mede-oprichter van het Instituut van Publieke Waarden. Hij is auteur van In Ons Belang: pleidooi voor publieke waarden (samen met Eelke Blokker) en Mild Despotisme. In dit laatste boek ontwikkelt Kruijer aan de hand van het werk van de negentiende-eeuwse filosoof Alexis de Tocqueville (1805-1859) een fundamentele verklaring voor de huidige crisis in democratie en verzorgingsstaat.

Sinds Thorbecke, begint Albert Jan Kruijer, is de overheid alleen maar gegroeid. 'Al onze kennis is gericht op een uitdijende overheid. We weten hoe we meer wetten moeten maken, hoe we ze uit moeten voeren en hoe we gemeenten groter laten worden. Nu zien we voor het eerst dat die overheid onder druk van stijgende kosten terug moet treden. Neem de zorg: als die zo doorgroeit, zijn we in 2020 geloof ik twintig procent van ons bruto nationaal inkomen alleen al aan de Algemene Wet Bijzondere Ziektekosten (AWBZ) kwijt. Er moeten 500.000 verpleegkundigen bijkomen, maar zoveel kunnen we er tot die tijd niet opleiden. De overheid moet terugtreden wil ze niet onbetaalbaar worden, maar de waarheid is dat we niet weten hoe dat moet, omdat we dat nog nooit op deze schaal gedaan hebben.'

Bemoeit de overheid zich te veel met ons?

'Op sommige vlakken wel. Aan de andere kant hebben we in het verleden bewezen dat we niet alles zelf kunnen zonder elkaar de hersens in te slaan. Dus het is noodzakelijk dat er een overheid of rechtsstaat is. Het geweldsmonopolie is de belangrijkste taak van de overheid. Dat houdt in dat ze onder dwang van bijvoorbeeld opsluiting mensen kan dwingen mee te doen aan de samenleving door het betalen van belasting, en zich aan de wet te houden. Maar die dwang strekt zich steeds verder uit.

De *tragedy of the commons*, de fundamentele tragedie van de democratische verzorgingsstaat, is illustratief voor wat er gaande is in Nederland. Enkele eeuwen geleden mochten boeren hun schapen laten grazen op openbare weiden. De boeren hadden een gemeenschappelijk belang om het weiland niet te laten overgrazen en het goed te onderhouden. Maar elke boer had ook een individueel belang om er een extra schaap op te zetten. Wanneer de boeren alleen aan hun eigenbelang zouden denken, zou het weiland snel veranderen in een kale vlakte. Daarom maakten boeren afspraken over het aantal schapen dat ze op de weide mochten zetten. Sociale controle zorgde ervoor dat dit werkte. Als het niet lukte om collectief met de weide om te gaan, had dat dramatische gevolgen. Handelen uit eigenbelang levert op korte termijn een groter individueel gewin, de tragedie is dat dit het publieke belang vernietigt en daar heeft niemand baat bij.

Deze *tragedy of the commons* is een metafoor voor de publieke zaak. Mensen zitten nu eenmaal zo in elkaar dat ze collectieve arrangementen uithollen. De enige manier waarop de overheid dit kan tegengaan is met regels of sancties. De overheid moet ervoor zorgen dat we dat weiland niet met z'n allen kaalvreten en dat er geen mensen worden uitgesloten van het gebruik ervan.

De belangrijke vraag is hoe de overheid zou kunnen terugtreden zonder dat er onrechtvaardigheid ontstaat. Hoe voorkomen we dat mensen die niet voor zichzelf kunnen zorgen, worden uitgesloten van de samenleving? Nieuwe initiatieven die je nu ziet, zoals bijvoorbeeld een broodfonds (*een arbeids-ongeschiktheidsvoorziening voor zelfstandige ondernemers, red.*) of een buurt die een voetbalclub opricht, zijn hartstikke mooi. Maar dat zijn mensen die een gezamenlijk belang gezamenlijk vormgeven. Het hele idee van dat weiland is dat je tegenstrijdige belangen hebt, maar er toch samen uit moet komen. Kleine groepjes die voor elkaar zorgen worden pas interessant wanneer er ook mensen bij mogen komen die niet of weinig bijdragen. Anders zul je altijd een overheid nodig hebben die die rol op zich neemt. Op het moment jagen overheid en burgers elkaar een neerwaartse spiraal in. De overheid stimuleert individualisme door bureaucratischer te worden, terwijl de burger steeds meer bureaucratie over zich afroept.'

Hoe stimuleert de overheid individualisme?

'De negentiende-eeuwse filosoof Alexis de Tocqueville zegt dat individualisme de kern is van democratie. Hij bedoelt met individualisme dat je je richt op jezelf, familie, vrienden en kennissen. Met hen wil je wel solidair zijn, met anderen niet. Die 'abstracte derde' zie je niet eens meer en door bureaucratie en centralisatie bij de overheid hoeft dat ook niet. Hoe centraler de overheid werd en hoe sterker ze alles ging regelen, hoe individualistischer wij konden worden. Dus hebben we ons eigenlijk nooit meer hoeven afvragen hoe het met mensen buiten onze eigen vriendenkring gaat. Je ziet dat steeds meer. Als mensen last hebben van hun burens, bellen ze de politie in plaats van er even naartoe te lopen. Daar betaal je belasting voor, dat hoeft je zelf niet op te lossen.'

Zit de overheid fout of verwachten wij als burgers te veel van die overheid?

'Beide. Wij kiezen politieke vertegenwoordigers alleen als ze ons beloftes doen. We vragen er in feite om voorgelogen te worden: we krikken onze verwachten torenhoog op, maar zijn toch teleurgesteld als politici ze niet kunnen waarmaken. Tegelijkertijd hebben we afgeleerd publieke problemen gezamenlijk op te lossen. We kijken altijd naar de overheid als we hulp nodig hebben, maar als er iets gebeurt dat ons niet bevalt, zeggen we dat de overheid veel te groot is geworden.'

Hoe zouden burgers de publieke zaak kunnen helpen?

'Echte democratie gaat werken wanneer we gezamenlijk ervaren dat het weiland van ons allemaal is. Dat kan alleen maar op kleine schaal. Op het moment dat jij geld krijgt van de nationale overheid om privé-problemen op te lossen, bijvoorbeeld om medicijnen te kopen voor een kind met ADHD, verandert er iets in je beleving. Jouw kind met ADHD is kennelijk een nationaal probleem geworden en daarom vind je het volstrekt logisch dat de overheid jou gaat betalen. Maar als je met vijftien mensen om een weilandje zou wonen en het blijkt dat acht kinderen ADHD hebben, dan ga je met z'n allen om tafel zitten en vraag je: wat is hier eigenlijk aan de hand? Kunnen we daar collectief wat aan doen of is het een individueel probleem? Dat soort vragen kun je beter beantwoorden als je op kleinere schaal denkt. Alleen moeten we dan wel diversiteit accepteren. Dat wordt de grote uitdaging.'

Betekent dat dat er meer ongelijkheid moet komen?

Het ideaalbeeld is dat mensen publieke problemen gezamenlijk op gaan lossen

'Ik bedoel niet dat er meer ongelijkheid moet zijn, maar dat je accepteert dat er lokale verschillen ontstaan wanneer je solidariteit terug wilt krijgen. Het kan zijn dat een groepje boeren in Amsterdam het heel anders oplost dan de boeren in Rotterdam. Elke gemeente kan het zo inrichten als ze zelf wil, zolang we mensen die niet bijdragen maar niet uitsluiten. Het kan dan zijn dat je voor een uitkering beter af bent in Amsterdam, maar voor iets anders beter in Rotterdam. Als je het daar niet mee eens bent, dan verhuis je toch naar een andere gemeente? Daar moeten we dan niet over gaan zitten miepen.

Dit moeten we aandurven en kunnen, maar Nederland is hier nog niet klaar voor. Het maaiveld is nergens zo strak geschoren als hier. Ik voorspel dat mensen niet kunnen omgaan met verschillen. De overheid is zo groot geworden omdat we iedereen hetzelfde willen behandelen. Maar mensen zijn gewoon verschillend. Wil je de illusie van gelijkheid in stand houden, dan moet je gigantische bureaucratie creëren. Belangrijker is dat we mensen helpen die zorg het hardste nodig hebben. Dat is een zeer kleine groep. Daar heb je geen bureaucratie voor nodig.'

Wat is het ideaalbeeld voor de toekomst?

'Het ideaalbeeld is dat mensen publieke problemen gezamenlijk op gaan lossen. Zoals de boeren in het voorbeeld van de *commons*, die met elkaar en het weiland in balans zijn. Ze spreken elkaar aan wanneer er iemand een extra schaap op het weiland zet. Of we die slag nog kunnen maken, zal mij benieuwen. Misschien moeten we het opnieuw leren. Dat kan, maar het zal niet van vandaag op morgen gaan. De overheid gaat nu minder voor burgers regelen, maar wel meer controleren. En ondertussen moeten mensen meer zelf gaan doen. Als die trend zich doorzet heb je straks een overheid die alleen nog maar controleert of mensen elkaar wel helpen. Grootouders krijgen dan geen geld meer voor oppassen, maar er wordt nog wel gecontroleerd of ze het wel goed doen. Dat is echt een schrikbeeld. Dan houdt de democratie op te bestaan. De overheid gaat nu ook steeds vaker definiëren wat goed burgerschap is, maar daar is ze echt niet voor. De burger wordt dan een verlengstuk van de overheid in plaats van andersom, een soort beleidsinstrument. Dat die overheid nu al van alles naar zich toegetrokken heeft, is prima, maar als ze nu ook nog burgerschap gaan claimen, definiëren en er sancties en subsidies aan gaan koppelen dan ben je als burger het recht kwijt om te definiëren wat burgerschap is. Dit is de eerste keer dat niet de burgers op de barricades staan om meer vrijheid en verantwoordelijkheid te eisen: nu staat de overheid in zekere zin op de barricade, ons aanmoedigend dat ook te doen. We moeten die verantwoordelijkheid overnemen van de overheid. Maar we weten bijna niet meer hoe dat moet.'

Bron: De Groene Amsterdammer (<http://www.groene.nl/lab/2012-06-18/de-overheid-moet-krimpen>)

Gemeentewinkel

Bezoekadres
Postadres

Nieuwe Markt 5, Kaatsheuvel
 Postbus 7, 5170 AA Kaatsheuvel
 Telefoon 0416 - 289111
 Fax 0416 - 289289
 Website: www.loonopzand.nl
 E-mail: info@loonopzand.nl
 Open: Maandag, dinsdag, donderdag en vrijdag
 van 8.30 - 12.30 uur
 en woensdag van 13.30 - 19.30 uur.

Gemeentekantoor

Bezoekadres
Postadres

Modelleur 13, Kaatsheuvel
 Postbus 7, 5170 AA Kaatsheuvel
 Telefoon 0416 - 289111
 Fax 0416 - 279150